

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

**LIETUVOS
AUKŠČIAUSIOJO TEISMO**

PRAKTIKOS APŽVALGA

2024 m. gegužė

PARENGTA

**LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
TEISĖS TYRIMŲ GRUPĖS**

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) procesinių sprendimų santraukos, parengtos informavimo tikslu. Oficialius sprendimų tekstus galite rasti [Teisės aktų registre](#) arba [Lietuvos teismų informacinės sistemos \(LITEKO\) viešoje sprendimų paieškoje](#).

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS	5
ANK 119 straipsnio 1 dalies taikymas	5
<i>Dėl subjekto ir pavojingos veikos</i>	5
ANK 424 straipsnio 3 dalies taikymas	6
<i>Dėl užsieniečio teisės Lietuvos Respublikoje vairuoti motorines transporto priemones</i>	6
ANK 431 straipsnio 1 dalies, 573 straipsnio taikymas	6
<i>Dėl reikalavimo pateikti informaciją apie transporto priemonę vairavusį asmenį tinkamo įteikimo</i>	6
II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS	7
1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas	7
BK 2 straipsnio 6 dalies taikymas	7
<i>Dėl non bis in idem principo taikymo</i>	7
BK 95 straipsnio taikymas	8
<i>Dėl nusikalstamos veikos padarymo laiko tinkamo nustatymo</i>	8
BK 132 straipsnio 3 dalies taikymas	9
<i>Dėl priešastinio ryšio</i>	9
BK 228 straipsnio taikymas	10
<i>Dėl nusikalstamo piktnaudžiavimo ir asmeninės naudos siekimo, kaip piktnaudžiavimo motyvo, nustatymo</i>	10
BK 281 straipsnio 1 dalies taikymas	11
<i>Dėl neteisėtos veikos ir kaltės</i>	11
BK 300 straipsnio 1 dalies taikymas	13
<i>Dėl veikos pavojingumo</i>	13
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo laikymasis	14
BPK 20 straipsnio 1, 4 dalių nuostatų laikymasis	14
<i>Dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų ir jų metu gautų atsitiktinių duomenų panaudojimo teisėtumo</i>	14
BPK 44 straipsnio 5 dalies, 58 straipsnio 1 dalies 4 punkto, 2 dalies 2 punkto nuostatų laikymasis ..	15
<i>Dėl teisės į nešališką apeliacinės instancijos teismą užtikrinimo</i>	15
BPK 58 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatų laikymasis	16
<i>Dėl teisėjo nešališkumo</i>	16
BPK 106 straipsnio nuostatų laikymasis	18
<i>Dėl išlaidų advokato paslaugoms apmokėti, kai byla nutraukiama dėl mažareikšmiškumo</i>	18
BPK 109 straipsnio, 111 straipsnio, CK 6.264 straipsnio nuostatų laikymasis	19
<i>Dėl darbdavio atsakomybės už darbuotojo, atliekančio darbo pareigas, padarytą žalą</i>	19
III. CIVILINĖS BYLOS	20
Garbės ir orumo gynimas	20
<i>Dėl teiginių „YouTube“ kanalo vaizdo įrašuose ir nuotraukos panaudojimo</i>	20
Daiktinė teisė	21
<i>Dėl pastato bendraturčių pareigos išlaikyti ir prižiūrėti bendrojo naudojimo objektus vykdymo</i>	21
Paveldėjimo teisė	22
<i>Dėl vienos iš teisės į privalomąją palikimo dalį įgijimo sąlygų – išlaikymo reikalingumo, atsisakymo pripažinti šią teisę dėl asmens piktnaudžiavimo teise</i>	22
Sandoriai	23
<i>Dėl netiesioginio ieškinio pareiškimo sąlygų, sandorių pripažinimo niekiniais ir negaliojančiais dėl prieštaravimo imperatyvioms įstatymo normoms, viešajai tvarkai ir gerai moralei</i>	23
Civilinė atsakomybė	24
<i>Dėl negautų nuomos pajamų ir regreso teisės įgyvendinimo</i>	24
Sutarčių teisė	25
<i>Dėl galimų pirkėjo nuostolių, nutraukus preliminarąją buto pirkimo–pardavimo sutartį</i>	25
Viešieji pirkimai	25
<i>Dėl tiekėjo vidutinių metinių pajamų, gautų vykdant veiklą, susijusią su viešuoju pirkimu</i>	25

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS

ANK 119 straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl subjekto ir pavojingos veikos

Apžvelgiamose atnaujintose administracinių nusižengimų bylose, be kita ko, kaip vienas iš esminių pareiškėjų argumentų buvo nurodoma tai, jog nagrinėjamu atveju administracinė atsakomybėn patraukti asmenys nėra tinkami ANK 119 straipsnyje nurodyto administracinio nusižengimo subjektai. Vienas iš pareiškėjų nurodė, kad bendrovės direktorius savo įsakymais nagrinėjamosiose bylose aktualiais laikotarpiais jį pavaduoti ir laikinai eiti bendrovės direktoriaus pareigas paskyrė vieną iš bendrovės darbuotojų ir taip užtikrino, kad visas bendrovės vadovo funkcijas laikinai vykdys kitas asmuo, kurio veiklos bendrovės direktorius kontroliuoti neprivalėjo. O kitas teigė, kad laikinai paskirtas juridinio asmens vadovas neatsako kaip tikrasis vadovas.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad negalima tokia teisinė situacija, kai už to paties administracinio nusižengimo, nurodyto ANK 119 straipsnio 1 dalyje, padarymą administracinė atsakomybėn yra traukiamas ir juridinio asmens vadovas, ir kartu kitas atsakingas asmuo. Teisėjų kolegija konstatavo, kad būtent tokia situacija susiklostė aptariamose atnaujintose administracinių nusižengimų bylose, nes už bendrovės akcininko neturtinių teisių pažeidimus administracinė atsakomybėn pagal ANK 119 straipsnio atitinkamas dalis buvo patraukti tiek bendrovės direktorius, tiek ir aktualiais laikotarpiais bendrovės direktoriaus pareigas laikinai ėjusi šios bendrovės darbuotoja. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas sutiko su teismų išvada, kad asmuo, laikinai einantis juridinio asmens vadovo pareigas, paties vadovo paskirtas jo funkcijoms laikinai vykdyti, ANK 119 straipsnio 1 dalies prasme laikytinas kitu atsakingu asmeniu, kuriam už padarytą šioje teisės normoje nustatytą akcininko teisių pažeidimą gali būti taikoma administracinė atsakomybė. Kadangi aktualiais laikotarpiais bendrovės direktoriaus pareigas laikinai ėjo bendrovės darbuotoja, būtent ji buvo tas atsakingas asmuo, kuris bendrovės direktoriaus buvo paskirtas jį pavaduoti ir jo funkcijoms laikinai vykdyti, taigi ir nuspręsti dėl bendrovės akcininko prašymų. Dėl to teisėjų kolegija nusprendė, kad bendrovės direktorius negalėjo būti pripažįstamas tinkamu aptarimų administracinių nusižengimų subjektu.

Kartu prašymuose atnaujinti administracinių nusižengimų bylas buvo nurodyta, kad teismai nepagrįstai korespondencijos gavimo neužtikrinimą prilygino informacijos apie bendrovę akcininkui nepateikimui, taip pat bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo darbotvarkės nepapildymui akcininko pasiūlymais.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad ANK 119 straipsnio 1 dalyje nurodytas administracinis nusižengimas objektyviai gali pasireikšti, be kita ko, įstatymuose nustatytos informacijos nepateikimu akcininkams ar kitų įstatuose (statutuose) nustatytų jų neturtinių teisių pažeidimu. Šiuo atveju bendrovės darbuotoja, aktualiais laikotarpiais laikinai ėjusi bendrovės direktoriaus pareigas, buvo patraukta administracinė atsakomybėn pagal ANK 119 straipsnio 1 dalį būtent už bendrovės akcininko neturtinių teisių, t. y. teisės gauti informaciją apie bendrovę, taip pat teisės siūlyti papildyti bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo darbotvarkę, pažeidimus. Šiuos pažeidimus pirmiausia nulėmė tai, kad akcininko registruotosiomis pašto siuntomis Juridinių asmenų registre nurodytu bendrovės buveinės adresu teikti prašymai dėl informacijos apie bendrovę pateikimo, dėl visuotinio akcininkų susirinkimo darbotvarkės papildymo nebuvo priimti, dėl to prašoma informacija jam nebuvo pateikta ir bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo darbotvarkė nebuvo papildyta akcininko siūlomais naujais sprendimų projektais. Taigi teisėjų kolegija nusprendė, kad bendrovės darbuotoja buvo pagrįstai patraukta administracinė atsakomybėn pagal ANK 119 straipsnio 1 dalį už savo neteisėtą neveikimą, kurį apėmė ir akcininko siūstos korespondencijos gavimo neužtikrinimas, taip pažeidžiant bendrovės akcininko neturtines teises, tarp jų ir teisę gauti informaciją apie bendrovę.

Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas apylinkės ir apygardos teismų sprendimus pakeitė – panaikino jų dalis dėl bendrovės direktoriaus pripažinimo

kaltu ir nubaudimo pagal ANK 119 straipsnio 2 dalį ir administracinių nusižengimų teisenas jam nutraukė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 14 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. e2AT-11-628/2024, e2AT-21-628/2024, e2AT-27-628/2024

ANK 424 straipsnio 3 dalies taikymas

Dėl užsieniečio teisės Lietuvos Respublikoje vairuoti motorines transporto priemones

Apžvelgiamoje atnaujintoje administracinio nusižengimo byloje administracinėn atsakomybėn patraukto asmens atstovas teigė, kad jo atstovaujamas buvo nepagrįstai nubaustas pagal ANK 424 straipsnio 3 dalį už transporto priemonės vairavimą neturint teisės ją vairuoti, nes jis turėjo teisę vairuoti motorines transporto priemones, tai patvirtino Baltarusijos Respublikos jam išduotas vairuotojo pažymėjimas, o vien tai, kad šio pažymėjimo galiojimas buvo pasibaigęs, nesuteikė pagrindo teigti, kad administracinėn atsakomybėn patrauktas asmuo neturėjo teisės vairuoti motorines transporto priemones.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad Lietuvos Respublika nepripažįsta užsieniečių turimų trečiųjų šalių išduotų vairuotojo pažymėjimų, kai nustatoma, kad toks asmuo Lietuvoje gyvena daugiau kaip 185 dienas per metus; po šio termino asmuo (užsienietis), turintis trečiosios šalies išduotą pažymėjimą ir vairuojantis transporto priemonę bei ketinantis ir toliau vairuoti transporto priemones Lietuvos Respublikos teritorijoje, privalo šį pažymėjimą pasikeisti į Lietuvos Respublikos vairuotojo pažymėjimą. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad trečiosios šalies pažymėjimo keitimas į išduotą Lietuvos Respublikos vairuotojo pažymėjimą nėra paprasta administracinė dokumentų keitimo procedūra, o reiškia realų asmens (užsieniečio) teorinių žinių, praktinių transporto priemonės vairavimo įgūdžių ir gebėjimų, reikalingų vairuojant motorinę transporto priemonę Lietuvos Respublikoje, patikrinimą. Dėl to Lietuvos Aukščiausiasis Teismas padarė išvadą, kad Lietuvos Respublikoje motorinę transporto priemonę vairuojantis asmuo (užsienietis), turintis trečiosios šalies išduotą vairuotojo pažymėjimą, kai nustatoma, kad toks asmuo Lietuvoje gyvena daugiau kaip 185 dienas per metus, vairuoja neturėdamas teisės vairuoti motorines transporto priemones ANK 424 straipsnio 3 dalies prasme.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija pareiškėjo prašymą atmetė ir institucijos nutarimą paliko galioti be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 14 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-26-697/2024

ANK 431 straipsnio 1 dalies, 573 straipsnio taikymas

Dėl reikalavimo pateikti informaciją apie transporto priemonę vairavusį asmenį tinkamo įteikimo

Aptariamoje atnaujintoje administracinio nusižengimo byloje bendrovės vadovas buvo nubaustas pagal ANK 431 straipsnio 1 dalį už tai, kad neįvykdė Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (toliau – SEAKI) 20 straipsnio 4 dalyje nurodyto reikalavimo ir nepateikė informacijos apie bendrovės transporto priemonę vairavusį ir administracinį nusižengimą padariusį asmenį, nors reikalavimas pateikti šią informaciją buvo išsiųstas elektroninio pašto adresu, kurį bendrovė nurodė Juridinių asmenų registre. Administracinėn atsakomybėn patrauktas asmuo paaiškino, kad jis nurodytu elektroninio pašto adresu negalėjo gauti institucijos siųsto reikalavimo, nes minėtas elektroninio pašto adresas buvo nenaudojamas, bendrovė nuo 2015 m. naudojo kitą elektroninio pašto adresą, kuriuo gaudavo laiškus iš valstybės institucijų.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad, transporto priemonės savininkui (valdytojui) arba juridinio asmens vadovui ar kitam atsakingam asmeniui negavus pareigūno reikalavimo nurodyti ANK nustatytus duomenis apie asmenį, kuris nusižengimo padarymo metu valdė transporto priemonės savininkui (valdytojui) priklausančią transporto priemonę ar ja naudojosi, ir apie tokią

pareigą nežinant, iš jo negali būti reikalaujama ir įstatymus atitinkančio elgesio. Tai reiškia, kad jis pagal ANK 431 straipsnį neatsako, nes jo veikoje nėra subjektyviosios pusės požymio – kaltės. Teisėjų kolegija nurodė, kad administracinių nusižengimų bylose institucija neturėtų apsiriboti formaliu reikalavimo pateikti duomenis SEAKĮ 20 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka (teisės pažeidimo išaiškinimo tikslu) išsiuntimu, o privalo imtis priemonių įsitikinti, kad procesinis dokumentas – pranešimas apie administracinį nusižengimą su reikalavimu pateikti duomenis apie asmenį, kuris administracinio nusižengimo padarymo metu naudojo transporto priemonės savininkui (valdytojui) priklausančią transporto priemonę, buvo įteiktas aptariamoje normoje išvardytiems asmenims. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad aptariamo reikalavimo įteikimas transporto priemonių savininkams (valdytojams) ar juridinio asmens vadovui, ar kitam atsakingam asmeniui yra būtina sąlyga administracinei atsakomybei kilti ir tai yra administracinio nusižengimo byloje įrodinėtina aplinkybė.

Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad tiek apylinkės, tiek apygardos teismai pripažino, jog šis administracinis nusižengimas tiesiogiai susijęs su transporto priemonės savininko (valdytojo) tinkamu informavimu apie pareigą pateikti duomenis SEAKĮ 20 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka, tačiau nurodė skirtingus motyvus. Apylinkės teismas nusprendė, kad negavus duomenų, patvirtinančių, jog įmonė ar jos vadovas realiai gavo pranešimą, nėra pagrindo pripažinti, kad pareiškėjas buvo tinkamai informuotas apie pareigą pateikti informaciją apie transporto priemonę naudojusį asmenį. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo vertinimu, apygardos teismas nepagrįstai tinkamu informavimu laikė tik institucijos formalius veiksmus, visiškai nekreipdamas dėmesio į tai, ar aptariamas reikalavimas buvo gautas. Be to, apygardos teismas, pareiškėjo kaltę grįsdamas motyvu, kad nėra jokių duomenų, iš kurių būtų galima spręsti, kad toks laiškas su pranešimu nepasiekė adresato, įrodinėjimo našta nepagrįstai perkėlė administracinę atsakomybę traukiamam asmeniui.

Kartu teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad šaukimų ir procesinių dokumentų siuntimas juridinio asmens (pavyzdžiui, fizinio asmens darbovietės ar mokymosi įstaigos) elektroninio pašto adresu ANK 573 straipsnio 1 dalyje nėra numatytas. Gramatiškai aiškinant ANK 573 straipsnio 1 dalies nuostatas, per darbovietę, mokymo įstaigą arba Užimtumo tarnybą prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos šaukimai ir kiti procesiniai dokumentai fiziniams asmenims gali būti įteikiami tik registruotąja pašto siunta. Tai nereiškia, kad tinkamu šaukimų ir procesinių dokumentų įteikimo būdu negali būti pripažinti ir kitokie nei ANK 573 straipsnyje išvardyti būdai, jei tuos dokumentus administracinio nusižengimo teisejoje dalyvaujantys asmenys gavo asmeniškai ir laiku. Tačiau, kilus abejonių ar ginčui dėl tokių dokumentų įteikimo, turi būti vertinama, ar institucija laikėsi ANK nustatytų reikalavimų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad šioje byloje aptariamu atveju institucija, siųsdama reikalavimą pateikti informaciją administracinę atsakomybę patraukto asmens vadovaujamo juridinio asmens elektroninio pašto adresu, nesilaikė ANK 573 straipsnio 1 dalies nuostatų.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija apygardos teismo nutartį panaikino ir apylinkės teismo nutarimą paliko galioti be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 8 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-24-719/2024

II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas

BK 2 straipsnio 6 dalies taikymas

Dėl non bis in idem principo taikymo

Kasaciniu skundu nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą atleistas asmuo prašė panaikinti žemesnės instancijos teismų sprendimus dėl *non bis in idem* (draudimo persekioti ir bausti už tuos pačius veiksmus antrą kartą) principo pažeidimo. Kasatorius už vieno įvykio metu atliktus veiksmus buvo nubaustas ir pagal ANK 424 straipsnio 4 dalį, nes vairavo automobilį, neturėdamas

teisės vairuoti transporto priemonės, sukėlė eismo įvykį ir pasišalino iš eismo įvykio vietos, ir pagal BK 281¹ straipsnio 1 dalį, nes po eismo įvykio iki jo aplinkybių nustatymo kasatorius vartojo alkoholi ir jam buvo nustatytas didesnis nei 1,51 promilės neblaivumas.

Kasacinis teismas nurodė, kad pagal bendrą taisyklę, nustatę *non bis in idem* principo pažeidimą, teismai paprastai nutraukia bylą, konstatuodami negalimumą antrą kartą bausti ar persekioti už tą pačią veiką. Kartu kasacinis teismas yra suformulavęs klaidos taisymo taisyklę, pagal kurią baudžiamasis procesas gali būti pripažintas teisėtu, jeigu anksčiau, neatskleidus visų reikšmingų aplinkybių, buvo pritaikyta nepagrįstai švelni atsakomybės rūšis, tačiau teisinė klaida, lėmusi netinkamos atsakomybės rūšies taikymą, turi būti tikrai šiurkšti ir akivaizdžiai pažeidžianti teisingumo principą. Išskirtiniais atvejais taikomos kompensacinės priemonės, mažinant baudžiamosios atsakomybės apimtį. Šis *non bis in idem* principo pažeidimo ištaisymo būdas taikomas kaip *ultima ratio* (paskutinė priemonė).

Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad aptariamam atveju pirmosios instancijos teisme pakartotinio persekiojimo ir baudimo klausimas apskritai nebuvo sprendžiamas, nors gynyba kėlė šį klausimą. Teismas vertino tik tai, ar yra pagrindas asmenį atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą. Tai reiškia, kad atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės ir paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės sąlygos pirmosios instancijos teismo nebuvo vertinamos kaip kompensavimo priemonės. Apeliacinės instancijos teismas, pripažinęs *non bis in idem* principo pažeidimą, nutaręs nenutraukti bylos, nes nubaudimas administracine tvarka tik iš dalies atitinka veikos pavojingumą, pripažinęs būtinybę spręsti dėl kompensacinių priemonių taikymo, nurodė, kad tokios priemonės jau pritaikytos, dėl to nėra pagrindo taikyti papildomų, ir kompensacinių priemonių iš viso nepritaikė. Kasacinio teismo nuomone, apeliacinės instancijos teismas, nutaręs, kad nėra pagrindo bylą nutraukti, bet yra pagrindas spręsti dėl kompensacinių priemonių taikymo, privalėjo taikyti adekvacias ir tinkamas kompensacines priemones, tačiau to nepadarė. Atitinkamai teisėjų kolegija konstatavo, kad kompensacinės priemonės šioje byloje nebuvo pritaikytos.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad kasatoriui administracine tvarka buvo paskirta 1200 Eur bauda ir teisės vairuoti atėmimas šešiams mėnesiams. Įvertinusi tai, kad baudžiamojoje byloje kasatorius buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės ir jam paskirta tik viena baudžiamojo poveikio priemonė (uždraudimas naudotis specialiąja teise – teise vairuoti kelių transporto priemones vieneriems metams), savo paskirtimi tapati paskirtai administracinio poveikio priemonei, taip pat tai, kad baudžiamojoje byloje nėra nukentėjusių asmenų, teisėjų kolegija konstatavo, kad tiek pakankamai griežta administracinė nuobauda ir jos dydis, tiek administracinio poveikio priemonė ir jos terminas atitinka padarytos nusikalstamos veikos pavojingumą. Tai reiškia, kad asmens persekiojimas ir baudimas baudžiamojo proceso tvarka yra nepateisinami. Kasacinio teismo nuomone, šioje byloje nebuvo išimtinių aplinkybių, sudarančių pagrindą nukrypti nuo bendros taisyklės, draudžiančios dvigubą persekiojimą ir baudimą.

Atsižvelgdama į išdėstytus motyvus, teisėjų kolegija žemesnės instancijos teismų sprendimus panaikino ir, vadovaudamasi BPK 3 straipsnio 1 dalies 6 punktu, baudžiamąją bylą nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą atleistam asmeniui nutraukė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-104-654/2024

BK 95 straipsnio taikymas

Dėl nusikalstamos veikos padarymo laiko tinkamo nustatymo

Apžvelgiama baudžiamoji byla kasacine tvarka buvo nagrinėjama antrą kartą. Pirmą kartą kasacinis teismas nutarė dėl padarytų esminių baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka, nes apeliacinės instancijos teismas nesiėmė pakankamų priemonių nusikalstamos veikos padarymo laikui tinkamai nustatyti, nutraukdamas bylą dėl apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties, bylos duomenimis nepagrindė išvadų dėl tinkamam BK 95 straipsnio taikymui reikšmingų faktinių aplinkybių. Antrą kartą išnagrinėjęs bylą apeliacine tvarka, teismas taip pat nusprendė nutraukti bylą dėl apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties.

Kasaciniu skundu prokurorė nesutiko su apeliacinės instancijos teismo išvada dėl nusikalstamos veikos padarymo laiko, nuo kurio šioje byloje turėjo būti skaičiuojamas apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas (2009 m. spalio 2 d. pažyma Nr. 2734 galimai suklastota 2010 m. birželio mėn., ir nuo jos apeliacinio teismo skaičiuotas apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas). Kitas kasatorius teigė, kad, vadovaujantis *in dubio pro reo* (visi neaiškumai ir netikslumai aiškinami kaltininko naudai) principu, apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas šioje byloje turėjo būti skaičiuojamas ne nuo 2010 m. birželio mėn., bet nuo 2009 m. spalio 2 d., t. y. pažymoje Nr. 2734 nurodytos datos.

Antrą kartą išnagrinėjęs šią bylą, kasacinis teismas nusprendė, kad byloje teisiškai svarbi aplinkybė – nusikalstamų veikų padarymo laikas – tinkamai nebuvo nustatyta, o išvados dėl apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties termino pradžios apeliacinės instancijos teismo buvo padarytos išimtinai remiantis prielaidomis. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad šioje byloje asmenims, kuriems baudžiamoji byla nutraukta, inkriminuotomis nusikalstamomis veikomis (BK 182 straipsnio 2 dalis, 228 straipsnio 1 dalis, 300 straipsnio 3 dalis) buvo siekiama neteisėtai atkurti kito asmens nuosavybės teisę į Lietuvos Respublikai priklausančią žemę ir pasipelnėti, perleidžiant šią teisę už atlygį tretiesiems asmenims. Taigi, šiuo atveju sprendžiant, kada buvo įgyvendinti šiems asmenims inkriminuotų nusikalstamų veikų požymiai, byloje turėjo būti nustatyta, koku dokumentu buvo įtvirtintas juridinis faktas, suteikiantis kitam asmeniui nuosavybės (turtinę) teisę į jai teisėtai nepriklausantį Lietuvos Respublikos turtą. Kasacinio teismo nuomone, apeliacinės instancijos teismas, absoliučiai deklaratyviai konstatavęs, kad būtent 2009 m. spalio 2 d. pažyma Nr. 2734 (kuri, kaip pažymėjo teismas, galėjo būti surašyta ir 2010 m. birželio mėn.) yra nuosavybės teisę suteikiantis, t. y. turtinę teisę patvirtinantis, dokumentas, jos pagrindu nustatė senaties termino pradžią. Tiek pažyma dėl nuosavybės teises patvirtinančių dokumentų, tiek išvada dėl žemės, miško, vandens telkinio perdavimo neatlygintinai nuosavybėn yra svarbi nuosavybės teisių atkūrimo proceso dalis. Todėl aptariamoje byloje buvo svarbu nustatyti, kokias teises pasekmes sukelia kiekvienas iš šių dokumentų, ar tai yra tarpiniai viešojo administravimo subjekto priimti dokumentai, ar jais įtvirtinamas juridinis faktas, suteikiantis asmeniui turtinę teisę. Teisėjų kolegija konstatavo, kad pakartotinai išnagrinėjus bylą apeliacinės instancijos teisme nebuvo imtasi pakankamų procesinių priemonių, kad būtų nustatytos BK 95 straipsnio nuostatomis taikyti reikšmingos aplinkybės, kurios buvo konstatuotos ankstesnėje kasacinio teismo nutartyje, neatsakyta į šioje nutartyje keltus klausimus, išvados teisiškai nemotyvuotos, neanalizuoti teisės aktai, reglamentuojantys nuosavybės teisių atkūrimo procesą, neišdėstytos motyvuotos išvados dėl nusikalstamų veikų baigtumo momento.

Nustatęs esminius baudžiamąjį procesą įstatymo pažeidimus, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nuosprendį panaikino ir dar kartą perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 30 d. nutartis baudžiamąjoje byloje Nr. 2K-33-495/2024

BK 132 straipsnio 3 dalies taikymas

Dėl priežastinio ryšio

Šioje baudžiamąjoje byloje asmuo buvo nuteistas pagal BK 132 straipsnio 3 dalį už tai, kad, atliekant miško kirtimo darbus, benzininiu pjūkle pjaunant didelę – 15 metrų ilgio pušį, nuteistojo nupjautas medis virsdamas mirtinai sužalojo nukentėjusįjį. Kasaciniame skunde nuteistasis prašymą panaikinti žemesnės instancijos teismų sprendimus ir bylą nutraukti motyvavo tuo, kad teismai netinkamai kvalifikavo veiką pagal BK 132 straipsnio 3 dalį.

Kasacinis teismas nurodė, kad tokie miško ruošos darbai, kuriuos atliko nuteistasis, yra priskiriami pavojingiems darbams. Tiek organizuojant šiuos darbus, tiek juos dirbant privalu laikytis Lietuvos Respublikos miškų ūkio ministro 1996 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. 208 patvirtintų Miško darbų saugos taisyklių DT 1-96 (toliau – Taisyklės) reikalavimų. Šioje baudžiamąjoje byloje nustatyta, kad nuteistasis, atlikdamas medžio pjovimo darbus, jiems pasitelkęs padėjėją nukentėjusįjį, kurio darbas buvo nukirstiems medžiams nupjauti šakas, nukirstų medžių kamienus ir šakas sunešti į vieną krūvą, pjaudamas paskutinį suplanuotą pjauti 15 metrų ilgio medį, neįsitikino, ar pavojingoje

zonoje nėra žmonių, nestebėjo aplinkos, t. y. nuteistasis, pjaudamas medį, nematė, kur tuo metu buvo padėjėjas nukentėjusysis. Nuteistasis, turėdamas privataus miško priežiūros ir tvarkymo patirtį, mokėdamas dirbti pjovimo darbus benzininiu grandininu pjūklui, pjaudamas pušį, pažeidė Taisyklių reikalavimą, nebuvo atidus, tinkamai nuolat nestebėjo aplinkos, neįspėjo nukentėjusiojo, kad medžio pjovimo metu šis nesiartintų prie pavojingos medžio virtimo zonos, į ją nepatektų. Dėl tokio nuteistojo nerūpestingo elgesio virsdamas nupjautas medis, krisdamas iš nugaros, kliudė pavojingoje zonoje esantį nukentėjusįjį. Vadovaudamasi pirmosios instancijos teismo nustatytais ir apeliacinės instancijos teismo patikrintomis aplinkybėmis, teisėjų kolegija nusprendė, kad nuteistojo veiksmai, pasireiškę netinkamu pareigų vykdymu – teisės aktų nustatytų specialių elgesio saugumo taisyklių pažeidimu, buvo būtina padarinių kilimo – nukentėjusiojo mirties – sąlyga, tarp miško pjovimo, nesilaikant Taisyklių, ir atsiradusių padarinių buvo tiesioginis priežastinis ryšys.

Kasacinis teismas nesutiko su nuteistojo argumentu, kad jo realią galimybę pastebėti pavojų keliančias aplinkybes apribojo nukentėjusiojo veiksmai. Teisėjų kolegija nurodė, kad nuteistajam buvo žinomas nukentėjusiojo buvimo miške faktas, jam paskirto atlikti šakų genėjimo ir kamienų išvilkimo procesas, nuteistasis, tiesiogiai atlikdamas pavojingą didelio medžio pjovimo darbą, privalėjęs pagal Taisykles valdyti darbinę pjovimo ir medžio kritimo situaciją, turėjo ir galėjo stebėti padėjėjo veiksmus, su juo kontaktuoti. Tačiau, dirbdamas miške su didesne rizika susijusį darbą, medžio pjovimo metu jis nesiėmė Taisyklėse nustatytų priemonių, kad būtų užtikrintos minimalios saugaus elgesio taisyklės. Nustatyta, kad nuteistasis faktiškai nei vizualiai stebėjo pavojingos zonos, nei ėmėsi kitų saugumo užtikrinimo priemonių ir būdų tam, kad pavojingoje medžio kritimo zonoje nebūtų pašalinių asmenų. Nuteistasis, nematydamas, ką veikia padėjėjas, pasitelktas pagalbiniais darbais, nestebėdamas pavojingos zonos, vis vien pjovė medį, ir šis iš nugaros pusės užvirto ant nukentėjusiojo. Taigi kasacinis teismas nusprendė, kad nėra pagrindo konstatuoti, jog nuteistajam būtų buvęs netinkamai pritaikytas baudžiamasis įstatymas ir jo veiksmuose trūktų bent kurio nors BK 132 straipsnio 3 dalyje nurodytos nusikalstamos veikos sudėties požymio.

Atsižvelgdama į išdėstytas aplinkybes, teisėjų kolegija nuteistojo kasacinį skundą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-107-489/2024

BK 228 straipsnio taikymas

Dėl nusikalstamo piktnaudžiavimo ir asmeninės naudos siekimo, kaip piktnaudžiavimo motyvo, nustatymo

Nuteistojo gynėjas kasaciniame skunde teigė, kad byloje nustatyti veiksmai vertintini tik kaip neetiškas teisėjo elgesys, kuris nepadarė didelės žalos valstybei, todėl neatitinka piktnaudžiavimo nusikalstamos veikos požymių.

Kasacinis teismas nurodė, kad, nusikalstamą piktnaudžiavimą atribojant nuo drausminio, administracinio ar civilinio pobūdžio teisės pažeidimo, būtina nustatyti pakankamą baudžiamajai atsakomybei taikyti padarytos veikos pavojingumą. Tik tokia praktika laikytina atitinkančia baudžiamųjų įstatymų paskirtį. Didelė žala kaip piktnaudžiavimo sudėties požymis gali būti tiek turtinio, tiek neturtinio pobūdžio. Šioje byloje konstatuota, kad nuteistasis savo priešingais tarnybai veiksmais padarė didelę neturtinę žalą valstybei. Išvada, kad didelę neturtinę žalą patyrė valstybė, paprastai daroma įvertinus nusikalstamais veiksmais padarytą diskredituojantį poveikį valstybės institucijoms ir sukeltus neigiamus padarinius šių institucijų veiklai. Pripažįstant ar paneigiant didelės neturtinės žalos valstybei požymį, neišvengiamai vertintinas ir pačių neteisėtų veiksmų mastas bei tarnybos principų pažeidimų pavojingumo (šiurkštumo) lygis.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija pažymėjo, kad nuteistasis nuteistas už tai, jog piktnaudžiavo savo, kaip Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjo, tarnybine padėtimi ir viršijo jam suteiktus įgaliojimus. Kasacinis teismas atkreipė dėmesį į ypatingą teismo vaidmenį valstybės valdžios institucijų sistemoje ir teisėjams keliamus itin didelius etinio bei moralinio pobūdžio reikalavimus. Pats faktas, kad teisėjas, kurio tiesioginė paskirtis vykdyti teisingumą, slapta bendrauja su asmeniu, siekiančiu neteisėtos pagalbos ir ieškančiu galimybės

neteisetu būdu paveikti bylą nagrinėjančius teisėjus, patarinėja šiam asmeniui, kaip elgtis, kaip ir kada duoti kyšį, kokius kitus veiksmus atlikti, bendrauja ir su šio asmens gynėja, žada kaip teisėjas už atlygį paveikti savo kolegas teisėjus, suponuoja didelės žalos teismų sistemai ir valstybei padarymą. Toks elgesys neabejotinai pasižymėjo dideliu diskredituojančiu poveikiu tiek Lietuvos apeliaciniam teismui, tiek visai teismų sistemai. Tai, kad teismo veiklą sutrikdę ir didelį rezonansą visuomenei sukėlę veiksniai nepriklausė nuo paties nuteistojo valios (jo demonstratyvus sulaikymas, įvykio aptarimas žiniasklaidoje, bylų teisme persikirstymas ir pan.), kasacinio teismo nuomone, nepaneigė išvados, kad jis savo teisingumo principus iškreipiančiais veiksmais padarė didelę žalą valstybei.

Kartu išplėstinė septynių teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad nuteistasis pripažintas kaltu pagal BK 228 straipsnio 2 dalį už tai, jog piktnaudžiavo tarnybine padėtimi siekdamas kitokios asmeninės naudos – padėti savo vaikystės draugui, kad jam baudžiamojoje byloje būtų paskirta švelnesnė bausmė. Kasacinis teismas pažymėjo, kad kvalifikuotojo piktnaudžiavimo normoje (BK 228 straipsnio 2 dalis) nurodytas motyvas (tiek turtinės, tiek kitokios asmeninės naudos siekimas) visais atvejais turi būti aiškiai nustatytas, motyvuotas, o ne numanomas. Atsižvelgiant į asmeninės naudos turinio plačias ribas ir galimų formų įvairovę, tokio kvalifikuojamojo požymio taikymas galimas tik tokiu atveju, kai prieinama prie konkrečiomis bylos aplinkybėmis patvirtintos išvados, kad dėl siekiamos asmeninės naudos pobūdžio piktnaudžiavimo nusikaltimas yra įgavęs aiškiai didesnę pavojingumą. Be to, pats terminas „asmeninė nauda“ suponuoja išvadą, kad naudos gavėjas pirmiausia yra pats šio nusikaltimo subjektas. Todėl tam, kad piktnaudžiavimas įgautų didesnę pavojingumą ir atitiktų kvalifikuotosios piktnaudžiavimo sudėties požymius, turi būti nustatyta, kad tokios naudos buvo siekiama pačiam piktnaudžiautojui ar jo artimiems asmenims. Vien tik dvasinio, emocinio turinio nauda, kuri gaunama teikiant pagalbą bei paramą draugui ar kitam asmeniui, nors ir neteisėtą, neturi būti suprantama kaip BK 228 straipsnio 2 dalį kvalifikuojantis požymis. Išplėstinė septynių teisėjų kolegijos vertinimu, byloje nustatytų aplinkybių akivaizdžiai nepakako išvadai, kad nuteistojo ir jo vaikystės draugo ryšys buvo toks artimas, jog pagrįstų BK 228 straipsnio 2 dalyje nurodyto motyvo inkriminavimą. Kasacinio teismo nuomone, apeliacinės instancijos teismo nurodytos aplinkybės apie artimą pirmiau nurodytų asmenų ryšį yra įprastos kalbant tiesiog apie gerai pažįstamų asmenų (bendraklasių) bendravimą ir nesuteikė pagrindo daryti išvadą, kad nuteistojo teikiama pagalba vaikystės draugui galėjo turėti teigiamos įtakos ir paties nuteistojo asmeninei (neturtinei) situacijai.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, išplėstinė septynių teisėjų kolegija apeliacinės instancijos teismo nuosprendį pakeitė ir nuteistojo padarytą nusikalstamą veiką perkvalifikavo iš BK 228 straipsnio 2 dalies į BK 228 straipsnio 1 dalį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-1-788/2024

BK 281 straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl neteisėtos veikos ir kaltės

Šioje baudžiamojoje byloje asmuo pagal BK 281 straipsnio 1 dalį buvo nuteistas už tai, kad, vairuodamas maršrutinį autobusą, nesiėmė visų būtinų atsargumo priemonių keleivių saugumui kelionės metu užtikrinti, nepasirinko saugaus važiavimo greičio, kad galėtų sustabdyti autobusą iki bet kurios iš anksto numatomos kliūties, staigiai stabdė, dėl to parkrito ir nukentėjo (patyrė nesunkų sveikatos sutrikdymą) autobuso keleivė. Kasaciniu skundu nuteistasis nesutiko su žemesnės instancijos teismų išvadomis, kad byloje nustatyti jo veiksmai atitiko BK 281 straipsnio 1 dalyje nurodytos nusikalstamos veikos požymius.

Kasacinis teismas nurodė, kad nuteistojo baudžiamoji atsakomybė pagal BK 281 straipsnio 1 dalį šiuo atveju buvo siejama su Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1950 (2021 m. rugsėjo 15 d. nutarimo redakcija) patvirtintų Kelių eismo taisyklių (toliau – KET) 127 punkte nurodyto reikalavimo pasirinkti saugų greitį nesilaikymu, iš to kildinant ir KET 9, 18 punktuose bendro pobūdžio eismo dalyviams nustatytų pareigų pažeidimą. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad KET 127 punktą nustato reikalavimą vairuotojams pasirinkti tokį važiavimo

greitį, kad, atsižvelgdamas į važiavimo sąlygas, ypač vietovės reljefą, kelio ir transporto priemonės būklę ir krovinį, meteorologines sąlygas, taip pat eismo intensyvumą, vairuotojas galėtų sustabdyti transporto priemonę iki bet kurios iš anksto numatomos kliūtis. Taigi, konstatuojant, kad nuteistasis pažeidė minėtą KET reikalavimą, byloje turėjo būti nustatyta, kad jis nepasirinko tokio važiavimo greičio, kuris leistų jam saugiai sustabdyti transporto priemonę (autobusą) iki iš anksto numatomos kliūtis, t. y. kokia konkreti kliūtis lėmė staigų autobuso stabdymą, ar ši kliūtis buvo nuteistojo iš anksto numatoma, ar jis galėjo išvengti atitinkamo įvykio pasirinkęs mažesnę važiavimo greitį. Kartu kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad KET reikalauja galimybės sustabdyti transporto priemonę iki numatomos kliūtis, tačiau nenustato, kokių intensyvumu turi būti stabdoma, kad minėtas rezultatas būtų pasiektas. Aptariamu atveju staigaus stabdymo priežastimi teismai laikė patį nuteistojo vairuoto autobuso važiavimo greitį, o ne kelyje atsiradusią (buvusią) kliūtį ar transporto priemone vežamų keleivių elgesio priimtinumą. Apeliacinės instancijos teismo nutartyje teigiama, kad nuteistasis neatsižvelgė į tai, jog, važiuodamas ties sankryža, privalo sulėtinti greitį ar sustoti atsiradus kliūčiai, kurią galėjo pastebėti, jeigu būtų elgęsis atsargiai, dėl to vairuojamą autobusą staigiai stabdė iškilus grėsmei eismo saugumui. Tačiau nutartyje nenurodyta, kokią būtent kliūtį turėjo pastebėti nuteistasis ir kokia konkrečiai grėsmė eismui buvo iškilusi. Tokie teismų bendro pobūdžio teiginiai, nenustačius staigaus stabdymo priežasties, t. y. į kokią iš anksto numatomą kliūtį reaguodamas nuteistasis buvo priverstas staiga keisti važiavimo greitį, teisėjų kolegijos vertinimu, nesuteikė pagrindo daryti išvadą, kad nurodytoje situacijoje nuteistojo pasirinktas važiavimo greitis buvo nesaugus, neatitinkantis kaltinime nurodytoje vietoje ir laiku buvusių važiavimo sąlygų.

Kasacinis teismas konstatavo, kad byloje liko nepašalintų abejonių dėl to, ar nuteistasis pažeidė KET 127 punkte įtvirtintą reikalavimą pasirinkti tokį važiavimo greitį, kad galėtų saugiai sustabdyti vairuojamą transporto priemonę iki bet kurios iš anksto numatomos kliūtis, t. y. byloje liko nenustatyta, kokia kliūtis (kokios aplinkybės) privertė nuteistąjį keisti važiavimo greitį (staiga stabdyti), ar ši aplinkybė jam buvo iš anksto numatoma, ar staigus stabdymas įvyko dėl netikėtai atsiradusios kliūtis (pvz., kitas automobilis įvažiavo į sankryžą sudarydamas kliūtį), nebuvo nustatyta, kada nuteistasis turėjo realią galimybę atsiradusią kliūtį pastebėti, į ją sureaguoti, ypač kai per šviesoforu reguliuojamą sankryžą važiavo degant leistinam šviesoforo signalui ir kt. Teisėjų kolegija nusprendė, kad šios aplinkybės yra svarbios sprendžiant klausimą dėl baudžiamosios atsakomybės pagal BK 281 straipsnio 1 dalį taikymo, tačiau bylą nagrinėję teismai neskyrė pakankamo dėmesio joms nustatyti, be to, neliko galimybės atliekant procesinius tyrimo veiksmus gauti papildomų duomenų, kurie galėtų padėti pašalinti byloje likusias abejones; taip pat neliko galimybės pašalinti šias abejones iš naujo vertinant byloje esančius įrodymus. Dėl to, vadovaudamasis *in dubio pro reo* principu, kasacinis teismas nusprendė, kad nenustačius, jog baudžiamojon atsakomybėn traukiamas asmuo padarė KET pažeidimą, jo veiksmai negalėjo būti kvalifikuojami pagal BK 281 straipsnio 1 dalį.

Pasisakydama dėl nuteistojo kaltės, teisėjų kolegija nurodė, kad byloje nebuvo nustatyta, kokia priežastis lėmė nuteistojo sprendimą staigiai stabdyti vairuojamą autobusą, nebuvo nustatyta, ar jo pasirinktas greitis buvo tinkamas atsižvelgiant į įvykio metu buvusias sąlygas, t. y. leidžiantis saugiai sustabdyti vairuojamą autobusą iki bet kurios iš anksto numatomos kliūtis, nebuvo nustatyta, kokią įtaką pasekmių kilimui turėjo kitų transporto priemone važiavusių asmenų neatsakingas elgesys (nesilaikymas judant transporto priemonei). Taigi, kasacinio teismo vertinimu, šioje situacijoje nebuvo pagrindo daryti išvadą, kad nuteistasis turėjo suprasti savo veiksmų (važiavimo tam tikru greičiu; važiuojančių transporto priemone asmenų neatsakingas elgesys nesilaikant, kai transporto priemonė juda) rizikingumą, turėjo ir galėjo numatyti, kad dėl jo veikimo kils nusikalstamų padarinių. Teisėjų kolegija konstatavo, kad nusikalstami padariniai (nesunkus nukentėjusiosios sveikatos sutrikdymas) kilo dėl nuteistojo veiksmų jam staigiai stabdant autobusą, tačiau veikiant be kaltės, t. y. jo veikoje nesant nusikalstamo nerūpestingumo.

Atsižvelgdamas į išdėstytas aplinkybes, kasacinis teismas žemesnės instancijos teismų sprendimus panaikino ir baudžiamąją bylą nuteistajam nutraukė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-95-1073/2024

BK 300 straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl veikos pavojingumo

Nuteistojo gynėjas kasaciniame skunde teigė, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai kriminalizavo paskolos sutarčių sudarymą ir jo ginamąjį pripažino kaltu pagal BK 300 straipsnio 1 dalį. Kasatorius nurodė, kad nei Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI), nei teismai, nagrinėdami civilinę bylą dėl santuokos nutraukimo, nuteistojo pateiktų paskolos sutarčių ir jas lydinčių dokumentų nevertino kaip suklastotų, valstybei nebuvo apsunkintos galimybės apskaičiuoti mokesčius ar paskirstyti buvusių sutuoktinių prievoles.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad gali pasitaikyti tokių atvejų, kai disponavimas dokumentu, kuriame įrašyti tikrovę neatitinkantys faktai, yra formalus pobūdžio, nes realiai negali pažeisti fizinių ar juridinių asmenų teisių arba sukelti minėtiems asmenims ar valstybei teisiškai reikšmingų padarinių. Tokiais atvejais gali būti konstatuota, kad veika nėra pavojinga baudžiamųjų įstatymų požiūriu ir neužtraukia baudžiamosios atsakomybės arba yra mažareikšmė.

Teisėjų kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas, priešingai negu apeliacinės instancijos teismas, pagrįstai pripažino, jog kasatoriaus ginamojo veika (paskolos sutarčių ir jas lydinčių dokumentų pateikimas apylinkės teismui) nebuvo tiek pavojinga baudžiamųjų įstatymų požiūriu, nes nepažeidė fizinių asmenų teisių, nesukėlė jiems jokių reikšmingų padarinių (nuteistojo sutuoktinei nebuvo pripažinta neegzistuojanti prievolė pagal paskolų sutartis), nepadarė žalos reikšmingoms asmeninėms ar visuomeninėms vertybėms ir neužtraukia baudžiamosios atsakomybės. Taip pat byloje buvo nustatyta, kad nuteistasis VMI pateikė tris paskolų sutartis ir jas lydinčius dokumentus, kurios iš esmės buvo tapatūs dokumentai, palyginti su teiktais apylinkės teismui (VMI teiktuose dokumentuose nurodyti tik kiti bendrovės vadovo pareigas einantys asmenys). VMI konstatavo, kad pagal minėtus dokumentus buvo išmokėtos ne paskolos, o dividendai. Taigi kasacinis teismas nusprendė, kad nors VMI pateiktos paskolų sutartys buvo sudarytos siekiant pridengti dividendų išmokėjimą ir taip išvengti gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM) sumokėjimo, tai VMI nesutrukdė suskaičiuoti nesumokėtą GPM ir pritaikyti mokestinę atsakomybę paskiriant baudą. Nors nuteistojo sudarytos paskolų sutartys, kurias jis pateikė VMI, buvo apsimestinės (pridengiančios dividendų išmokėjimą), tačiau jos realiai egzistavo, todėl, teisėjų kolegijos nuomone, priešingai nei konstatavo apeliacinės instancijos teismas, negalima buvo daryti išvados, jog šios sutartys buvo suklastotos. Byloje nustatyta, kad nuteistasis buvo vienintelis bendrovės akcininkas, bendrovė veikė pelningai, todėl jis turėjo teisę išsimokėti dividendus. Nors dividendus nuteistasis išsimokėjo netinkama forma, tai VMI nesutrukdė nustatyti tikrosios sandorio šalių, šiuo atveju – nuteistojo, valios, dėl to baudžiamosios atsakomybės taikymas veika pripažįstant dokumentų suklastojimu ir panaudojimu buvo perteklinis.

Kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad pirmosios instancijos teismas bylos dalį dėl paskolos sutarčių pateikimo VMI nutraukė dėl mažareikšmiškumo, tačiau tinkamai neargumentavo (apsiribojo tik teiginiu, kad veika nesukėlė realios žalos tretiesiems asmenims), kodėl laikė, kad veika siekia tokį pavojingumo laipsnį, jog atitinka dokumento suklastojimo ir panaudojimo požymius, įtvirtintus BK 300 straipsnyje. Pirmosios instancijos teismas nevertino, kad šiuo atveju pažeistas teisės normas (teises) galima atkurti taikant kitos teisinės atsakomybės rūšis, tai ir buvo padaryta VMI atlikus mokestinį patikrinimą, apskaičiavus bendrovės nesumokėtą GPM ir paskyrus baudą. Taigi teisėjų kolegija padarė išvadą, kad padaryta veika ne tik kad nesiekė tokio pavojingumo laipsnio, dėl kurio ją pirmosios instancijos teismas pripažino mažareikšme, bet ir iš viso nebuvo pavojinga, dėl to ji neužtraukė baudžiamosios atsakomybės pagal BK 300 straipsnio 1 dalį.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, kasacinis teismas žemesnės instancijos teismų sprendimus pakeitė – panaikino sprendimų dalis dėl nuteistojo pripažinimo kaltu pagal BK 300 straipsnio 1 dalį ir šią bylos dalį nutraukė nenustatęs nusikalstamos veikos sudėties.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-87-648/2024

2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo laikymasis

BPK 20 straipsnio 1, 4 dalių nuostatų laikymasis

Dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų ir jų metu gautų atsitiktinių duomenų panaudojimo teisėtumo

Nuteistojo gynėjas kasaciniame skunde, be kita ko, teigė, kad apeliacinės instancijos teismas rėmėsi kriminalinės žvalgybos metu gautais duomenimis, kurie neatitinka leistinio reikalavimo, o kriminalinės žvalgybos veiksmai prieš nuteistąjį buvo sankcionuoti neteisėtai, nes tuo pačiu pagrindu jau buvo vykdomas ikiteisminis tyrimas.

Atsakydama į šiuos kasacinio skundo argumentus, išplėstinė septynių teisėjų kolegija pirmiausia nurodė, kad BPK 166 straipsnyje, reglamentuojančiame ikiteisminio tyrimo pradžios pagrindus, nustatyta, kad ikiteisminis tyrimas pradėdamas: 1) gavus skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką; 2) prokurorui ar ikiteisminio tyrimo pareigūnui patiems nustačius nusikalstamos veikos požymius. Teismų praktikoje išaiškinta, kad ikiteisminis tyrimas pradėdamas tada, kai subjektas, turintis teisę (pareigą) pradėti ikiteisminį tyrimą, turi faktinėmis aplinkybėmis pagrįstų (pakankamai informatyvių, tikėtinų) duomenų, kad yra padaryta veika, turinti nusikalstamos veikos požymių. Taigi, nors kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminio tyrimo metu atliekami veiksmai iš esmės yra skirti tiems patiems tikslams pasiekti, tačiau jų vykdymo pagrindai yra skirtingi. Kriminalinės žvalgybos tyrimas atliekamas, kai turima informacijos apie tam tikrus nusikaltimus ar juos darančius asmenis, tačiau jos nepakanka, kad būtų galima priimti sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Tuo tarpu ikiteisminis tyrimas pradėdamas, turint pakankamai pagrįstų duomenų apie rengiamą, vykdomą ar padarytą nusikalstamą veiką.

Kartu išplėstinė septynių teisėjų kolegija pažymėjo ir tai, kad pradėjus ikiteisminį tyrimą duomenys, turintys reikšmės nusikalstamai veikai tirti, renkami baudžiamojo proceso įstatymo nustatyta tvarka, o kitų įstatymų (įskaitant ir Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymą (toliau – KŽĮ)) nustatyta tvarka gali būti tik ieškoma duomenų šaltinių, kuriuos nustačius atliekami baudžiamojo proceso įstatyme nurodyti veiksmai. Pradėjus ikiteisminį tyrimą, tačiau vis dar esant poreikiui tęsti slapto tyrimo veiksmus, būtina kreiptis į teismą dėl leidimo juos atlikti pagal BPK normas. Tačiau, vykdant ikiteisminį tyrimą dėl vienos nusikalstamos veikos, gali būti gauta tikrinimo reikalaujančių duomenų apie kitas nusikalstamas veikas, neturinčias tiesioginių sąsajų su tiriamąja veika. Nesant pakankamų duomenų ikiteisminiam tyrimui pradėti, gali kilti pagrįstas poreikis atlikti kriminalinės žvalgybos tyrimą, įskaitant ir slapto pobūdžio tyrimo veiksmus, kuriuos sankcionuoja teismas. Teismas, sankcionuodamas tokius kriminalinės žvalgybos veiksmus, turi įsitikinti dėl jų faktinio ir teisinio pagrindo, būtinumo ir proporcingumo. Tokių būtinų, tinkamai sankcionuotų ir teisėtai atliktų kriminalinės žvalgybos veiksmų rezultatai, jeigu jie atitinka ir kitus įrodymams keliamus reikalavimus, netaikytini neleistinai.

Apžvelgiamoje byloje Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT), atlikdama kriminalinės žvalgybos veiksmus prieš asmenis, kurie planavo papirkti nuteistąjį, užfiksavo trumpus nuteistojo ir šių asmenų pokalbius ir susitikimus. Šių pokalbių pagrindu STT nusprendė papildyti kriminalinės žvalgybos tyrimą nauju tiriamuoju – nuteistuoju, dėl to kreipėsi į Lietuvos Respublikos generalinę prokuratūrą. Generalinė prokuratūra pateikė teismui teikimą dėl slapto kriminalinės žvalgybos veiksmų prieš nuteistąjį sankcionavimo ir teismo nutartimi tokie veiksmai buvo sankcionuoti trijų mėnesių terminui. Atliekant šiuos kriminalinės žvalgybos veiksmus, buvo užfiksuotas nuteistojo ir kito asmens susitikimas ir pokalbis, kurio turinys tapo pagrindu pradėti ikiteisminį tyrimą. Taigi bylos medžiaga nesuteikia pagrindo daryti išvadą, kad tuo pačiu metu dėl nuteistojo galimų nusikalstamų veiksmų buvo vykdomi ir kriminalinės žvalgybos veiksmai, ir ikiteisminis tyrimas.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija taip pat įvertino byloje susiklosčiusią „atsitiktinio radinio“ situaciją, kai slapti kriminalinės žvalgybos veiksmai dėl nuteistojo buvo vykdomi tikrinant informaciją dėl jo galimo dalyvavimo vienoje korupcinio pobūdžio veikoje, tačiau realiai gauti duomenys apie kitą jo daromą korupcinio pobūdžio veiką. Šiame kontekste kasacinis teismas

pažymėjo, kad, pripažįstant tokius atsitiktinai gautus duomenis leistiniais įrodymais, svarbu įvertinti tiek atskleistos nusikalstamos veikos kategoriją ir galimybes apskritai vykdyti slaptus tyrimo veiksmus dėl tokios nusikalstamos veikos, tiek ir visos baudžiamosios bylos kontekstą bei proporcingumo principo reikalavimus. Antai tokie duomenys gali būti ir nepripažinti įrodymais pagal BPK ir jais gali būti nesiremiamą nagrinėjant baudžiamąją bylą, jeigu daroma išvada, jog tokių duomenų naudojimas reikštų asmens teisės į privatumą suvaržymą, pažeidžiantį proporcingumo reikalavimus. Tačiau įrodinėjimo tvarkos pažeidimu paprastai nelaikytinos situacijos, kai, atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus dėl galbūt daromų vienos rūšies nusikalstamų veikų, atsiranda pagrindas manyti, kad gali būti daromi ir kitos rūšies ne mažiau pavojingi nusikaltimai, ir nusprendžiama atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus patikrinti ir naujai paaiškėjusią informaciją. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad jeigu tokiose situacijose šios kitos nusikalstamos veikos patenka į kategoriją veikų, nurodytų KŽĮ ir sudarančių pagrindą pagal įstatymą atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmą, tai dėl jų gauta informacija gali būti kaip įrodymai naudojama ir kituose baudžiamuosiuose procesuose. Apžvelgiamoje byloje tiek nusikalstama veika, dėl kurios pradėtas kriminalinės žvalgybos tyrimas, tiek realiai atskleista nuteistojo padaryta nusikalstama veika nurodytos KŽĮ 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte kaip veikos, dėl kurių gali būti atliekamas kriminalinės žvalgybos tyrimas. Be to, byloje nenustatyta aplinkybių, iš kurių būtų galima spręsti apie kriminalinės žvalgybos veiksmų prieš nuteistąjį neproporcingumą siekiamam teisėtam tikslui.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, išplėstinė septynių teisėjų kolegija konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas, remdamasis slaptų kriminalinės žvalgybos veiksmų ir ikiteisminio tyrimo metu gautais įrodymais, BPK 20 straipsnio 1 ir 4 dalyse nustatytų reikalavimų nepažeidė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-1-788/2024

BPK 44 straipsnio 5 dalies, 58 straipsnio 1 dalies 4 punkto, 2 dalies 2 punkto nuostatų laikymasis

Dėl teisės į nešališką apeliacinės instancijos teismą užtikrinimo

Kasaciniame skunde nuteistojo gynėjas teigė, kad byloje nebuvo užtikrinta nuteistojo teisė į nepriklausomą ir nešališką apeliacinės instancijos teismą, nes, esant BPK 58 straipsnio 1 dalies 4 punkte, 2 dalies 2 punkte nustatytiems pagrindams, du iš trijų teisėjų kolegijos narių nevykdė pareigos nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka.

Kasacinis teismas pirmiausia nurodė, kad BPK 58 straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyta, jog teisėjas negali dalyvauti procese ar pakartotinai nagrinėti tos pačios bylos, jeigu jis sprendė įtariamojo suėmimo ar suėmimo pratęsimo klausimą, sankcionavo procesinių prievartos priemonių taikymą arba nagrinėjo proceso dalyvių skundus toje pačioje byloje. Tokiu atveju teisėjas nuo bylos nagrinėjimo privalo nusišalinti (BPK 59 straipsnio 1 dalis). Šio nušalinimo (nusišalinimo) pagrindo paskirtis garantuoti, kad bylos nenagrinėtų ir teismo baigiamojo akto nepriimtų teisėjas, kuris gali turėti byloje išankstinę nuomonę. Kartu išplėstinė septynių teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad draudimas nagrinėti tą pačią bylą, kurioje teisėjas nagrinėjo proceso dalyvių skundus, pirmiausia suprantamas kaip reikalavimas, kad teisėjas anksčiau (nagrinėdamas skundus) nebūtų priėmęs sprendimų, kuriuose būtų pasisakęs dėl asmens kaltumo, bylos duomenų (įrodymų) vertinimo, išreiškęs poziciją dėl bylos baigties. Šiuo atveju yra svarbus priimtų ankstesnių sprendimų pobūdis, jų turinys. Nešališkumo reikalavimo pažeidimas šiuo pagrindu konstatuojamas remiantis iš esmės ne formaliais kriterijais, o teisėjo procesinių sprendimų, priimtų nagrinėjant proceso dalyvių skundus, esme, pobūdžiu bei sąsajomis (ar jų nebuvimu) su nagrinėjamoje byloje spęstiniais asmens kaltumo, įrodymų vertinimo ir kitais bylos baigčiai svarbiais klausimais. Taigi, garantuojant kaltinamojo teisę į nešališką bylos nagrinėjimą teisme, būtina, kad bylą nagrinėtų teisėjas, nepriėmęs procesinių sprendimų, kuriuose išreiškiama kaltinamųjų teisinei padėčiai reikšminga pozicija. Ir atvirkščiai, vien tai, kad bylą nagrinėjantis teisėjas anksčiau yra priėmęs su ta pačia byla susijusių procesinių sprendimų, nėra aplinkybė, savaime pagrindžianti teisėjo pareigą nusišalinti remiantis BPK 58 straipsnio 2 dalies 2 punktu.

Apžvelgiamoje byloje vienas iš kolegijos narių, kaip kolegijos narys, nagrinėjo kito įtariamojo gynėjo skundą dėl kardomosios priemonės – suėmimo termino pratęsimo ir šį skundą nutartimi atmetė. Šiame kontekste išplėstinė septynių teisėjų kolegija pažymėjo, kad, nagrinėjant kito įtariamojo gynėjo skundą ir dėl jo priimant nutartį, nuteistasis šioje byloje nebuvo ikiteisminio tyrimo dalyviu (įtariamuoju). Jam įtarimas buvo pareikštas daug vėliau.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, išplėstinė septynių teisėjų kolegija konstatavo, kad teisėjų kolegija, kurios nariu buvo pirmiau nurodytas teisėjas, ikiteisminio tyrimo metu nagrinėdama kito įtariamojo gynėjo skundą ir dėl jo priimdama sprendimą, nevertino su nuteistuoju siejamų įtarimų pagrįstumo ir kartu tyrimo metu surinktų duomenų tokiems įtarimams pagrįsti. Todėl nėra pagrindo daryti išvadą, kad, nagrinėjant nuteistojo bylą apeliacine tvarka, buvo pažeistos imperatyvios BPK 58 straipsnio 2 dalies 2 punkto nuostatos.

Vertindamas, ar nebuvo pažeistas BPK 58 straipsnio 1 dalies 4 punktas, kasacinis teismas nurodė, kad iš bylos medžiagos ir Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) duomenų matyti, jog tiek šią baudžiamąją bylą, tiek kito nuteistojo (bendrininko) baudžiamąją bylą dėl tų pačių nusikalstamų veikų nagrinėjo teisėjų kolegijos, kurių sudėtyse buvo du tie patys teisėjai.

Šiame kontekste išplėstinė septynių teisėjų kolegija pažymėjo, kad teismų praktika nedraudžia tiems patiems teisėjams nagrinėti bylą tais atvejais, kai dėl vienokių ar kitokių priežasčių dėl atskirų bendrininkų jos buvo išskirtos, jeigu nėra kitų aplinkybių, kurios kelia pagrįstą abejonių dėl vėlesnė bylą nagrinėjančio teismo (teisėjo) nešališkumo. Kartu kasacinis teismas nurodė, kad, pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo formuojamą praktiką, sudėtingame baudžiamajame procese dėl kelių asmenų, kurie negali būti teisiami kartu, baudžiamąją bylą išnagrinėjusio teismo nuorodos į kitų asmenų, kurie galbūt bus teisiami vėliau, dalyvavimą gali būti būtinos, siekiant įvertinti kaltinamųjų nagrinėjamoje byloje kaltumą, tačiau tokiu atveju iš baudžiamosios bylos, kurios procese asmuo kaip kaltinamasis nedalyvavo, negali būti daromos išvados dėl jo kaltumo, teismų sprendimai turi būti dėstomi taip, kad būtų išvengta bet kokių potencialių išankstinių sprendimų (nuomonių) dėl trečiojo (baudžiamosios byloje nedalyvaujančio) asmens kaltumo, siekiant nepakenkti kaltinimui, pareikštų tokiam asmeniui, teisingam nagrinėjimui atskirame procese.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija, susipažinusi su nuosprendžiu nuteistojo bendrininko byloje, padarė išvadą, kad šiame nuosprendyje apeliacinės instancijos teismas neišvengė teiginių (formuluočių), kuriais realiai buvo pasisakyta dėl nuteistojo šioje byloje (nors ir tiesiogiai neįvardijant jo vardu, pavarde) atliktų veiksmų ir jų teisinio vertinimo. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija, padarydama išvadas dėl faktinių nusikalstamų veikų aplinkybių įrodytumo ir veikų teisinio kvalifikavimo, faktiškai iš dalies pasisakė ir dėl asmens (nuteistojo šioje byloje), kuris nebuvo teisiamas nagrinėtoje byloje, kaltumo. Nuosprendžio teiginiai (formuluotės) apie nuteistojo atliktus veiksmus, pripažinimą, kad jie yra įrodyti byloje surinktais įrodymais, išplėstinės septynių teisėjų kolegijos vertinimu, negali būti pripažinti išdėstytais taip, kad būtų išvengta bet kokio potencialaus (ne tik tikėtino, numanomo) išankstinio sprendimo dėl jo kaltumo, ir kartu objektyviai kelia pagrįstą manymą, kad apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija turėjo išankstinę nuomonę dėl nuteistojo kaltumo prieš jo bylos nagrinėjimą apeliacine tvarka.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, išplėstinė septynių teisėjų kolegija konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas neužtikrino nuteistojo teisės į nešališką teismą, taip padarė esminį BPK 44 straipsnio 5 dalies pažeidimą, nes buvo suvaržytos įstatymų garantuotos kaltinamojo teisės ir tai sukliudė teismui išsamiai ir nešališkai išnagrinėti bylą ir priimti teisingą nuosprendį ar nutartį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 22 d. nutartis baudžiamosios byloje Nr. 2K-7-60-648/2024

BPK 58 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatų laikymasis

Dėl teisėjo nešališkumo

Kasaciniame skunde prokuroras teigė, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai pripažino kaltinamųjų teisės į nešališką pirmosios instancijos teismą pažeidimą. Prokuroro vertinimu,

apžvelgiamoje byloje nėra nustatyta jokių realiai egzistuojančių faktų, patvirtinančių pirmosios instancijos teismo šališkumą.

Apžvelgiamoje byloje apeliacinės instancijos teismas, savo iniciatyva nustatęs, kad buvo pažeista kaltinamųjų teisė į nešališką pirmosios instancijos teismą, nutartimi panaikino pirmosios instancijos teismo priimtą nuosprendį ir bylą perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Teismas konstatavo, kad bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme buvo kilusios pagrįstos abejonės dėl bylą nagrinėjančios teisėjos nešališkumo objektyviuoju aspektu. Nustatyta, kad pirmosios instancijos teisme šią bylą nagrinėjusi teisėja, nors ji to ir nežinojo, kitoje byloje nustatytais neteisėtais vieno iš nuteistųjų veiksmais buvo paskirta juridinio asmens, kurio vienintelis akcininkas, vadovas ir valdybos narys yra šis nuteistasis, valdybos nare. Apie šias aplinkybes teisėjai tapo žinoma jai nagrinėjant šią baudžiamąją bylą. Todėl, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, tiek proceso dalyviams, tiek ir objektyviam stebėtojui iš šalies galėjo kilti pagrįstų abejonų dėl bylą nagrinėjusio pirmosios instancijos teismo nešališkumo.

Kasacinis teismas su tokiais apeliacinės instancijos teismo argumentais nesutiko ir nurodė, kad, sprendžiant teismo nušalinimo klausimą BPK 58 straipsnyje nustatytais pagrindais, kiekvienu atveju turi būti motyvuotai nurodytos realios ir objektyviai esančios, o ne dirbtinai sukurtos aplinkybės. Aplinkybės, kuriomis realiai siekiama ne nušalinimo institutu saugomų proceso dalyvių teisių užtikrinimo, o daryti poveikį teismui (teisėjui), trukdyti vykdyti teisingumą ir vilkinti baudžiamąjį procesą, negali būti pripažintos pagrįstomis BPK 58 straipsnio 1 dalies 4 punkto prasme. Priešingas tokių aplinkybių vertinimas būtų nesuderinamas su baudžiamajam procesui keliamais nešališkumo, teisingumo ir sąžiningumo reikalavimais ir sudarytų sąlygas procese dalyvaujantiems asmenims piktnaudžiauti procesinėmis teisėmis, siekiant baudžiamojo proceso paskirčiai prieštaraujančių tikslų. Kartu kasacinis teismas nurodė ir tai, kad sprendžiant, ar konkrečioje byloje yra pateisinamas pagrindas baimintis, jog konkretus teisėjas stokoja nešališkumo, suinteresuoto asmens požiūris, nors ir yra svarbus, nėra lemiamas. Svarbiausią reikšmę turi tai, ar tokia abejonė gali būti laikoma pagrįsta. Nešališkumo principo pažeidimui konstatuoti nepakanka tik vienos iš bylos šalių nuomonės. Svarbiausią reikšmę turi tai, ar tokia nuomonė gali būti laikoma objektyviai pagrįsta, turi būti nustatyti realūs faktai, keliantys abejonų dėl teismo nešališkumo.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija pažymėjo, kad nepriklausomumo principas įpareigoja teismą (teisėją) būti atsparų neteisėtam poveikiui ir nenusišalinti nuo bylos nagrinėjimo, nesant tam įstatyme nustatyto pagrindo. Teisėjas (teismas) turi būti atsparus bet kokiai išorinei, taip pat ir vidinei konkrečiame baudžiamajame procese pasireiškiančiai įtakai ir neleisti, kad jo organizuojamas bylos nagrinėjimas, priimami procesiniai sprendimai, tarp kurių ir sprendimas (ne)nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo, jų priėmimo procesas būtų paveikti neteisėto proceso dalyvių ar trečiųjų asmenų spaudimo. Jeigu teisėjas (teismas) nusišalina nuo bylos nagrinėjimo dėl jam daromo poveikio, pasiekiamas tokiu poveikiu siektas neteisėtas tikslas, o tai neabejotinai pažeidžia teisėjo (teismo) nepriklausomumo principą, kenkia teismo, kaip teisminės valdžios, autoritetui.

Šioje byloje teisėja proceso dalyviams pati paviešino aplinkybes apie tiek jos pačios, tiek byloje valstybinį kaltinimą palaikančio prokuroro paskyrimą su vienu iš kaltinamųjų susijusios bendrovės valdybos nariais. Kartu ji proceso dalyvius informavo, kad tai buvo padaryta be teisėjos sutikimo ir jai nežinant, informavo apie jos bei prokuroro atliktus veiksmus, siekiant išspręsti susidariusią situaciją, suteikė bylos dalyviams galimybę pareikšti nuomonę, ar šie turi abejonų dėl bylą nagrinėjančio teismo nešališkumo. Išplėstinės septynių teisėjų kolegijos vertinimu, tokiais veiksmais teisėja ne tik įvykdė savo pareigą pranešti apie aplinkybes, kurios gali būti svarbios proceso dalyvių apsisprendimui dėl nušalinimo, bet ir ėmėsi būtinų priemonių procesui byloje organizuoti taip, kad proceso dalyviams, taip pat ir objektyviam stebėtojui iš šalies negalėtų susidaryti įspūdis, jog teismas galėtų būti tendencingas, suinteresuotas vienokia ar kitokia bylos baigtimi. Išplėstinė septynių teisėjų kolegija pritarė Panevėžio apylinkės teismo pirmininkės, kuri nepatvirtino teisėjos nusišalinimo (BPK 59 straipsnio 4 dalis), išvadai, kad bylą nagrinėjusi teisėja nuo bylos nagrinėjimo nusišalino formaliai – „siekdama išvengti neobjektyvių interpretacijų ir įtarinėjimų“, realiai neturėdama dėl proceso dalyvių jokio išankstinio nusistatymo, konkretaus suinteresuotumo bylos baigtimi.

Kasacinis teismas pažymėjo ir tai, kad teismo nešališkumo principas pažeidžiamas ir tais atvejais, kai teismas nesuteikia proceso šalims vienodų galimybių aktyviai dalyvauti teismo posėdyje tiriant įrodymus, išreiškia išankstinę poziciją dėl tiriamų duomenų vertinimo, teismo baigiamajame akte vertindamas įrodymus vartoja teismo palankumą ar nepalankumą proceso dalyviams atspindinčias formuluotes ir pan. Tai reiškia, kad tokiu atveju turi būti vertinamas ir teismo proceso organizavimas bei su tuo susijusios aplinkybės. Teisėjų kolegijos vertinimu, šioje byloje nėra nustatyta aplinkybių, liudijančių apie apylinkės teismo teisėjos suinteresuotumą vienokia ar kitokia šios bylos baigtimi. Bylos duomenys patvirtina bylą nagrinėjusios teisėjos neutralumą proceso šalių atžvilgiu, o tai, vertinant kartu su kitomis byloje nustatytomis ir pirmiau aptartomis aplinkybėmis, suponuoja išvadą, kad kaltinamųjų teisė į nešališką pirmosios instancijos teismą, priešingai nei konstatavo apeliacinės instancijos teismas, šioje byloje buvo užtikrinta.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija taip pat nusprendė, kad šioje byloje yra pagrindas pakeisti anksčiau baudžiamojoje byloje Nr. 2K-32-654/2023, kurioje nagrinėtos aplinkybės iš esmės yra tapačios apžvelgiamoje byloje nustatytosioms, suformuotą praktiką. Kasacinis teismas šiuo aspektu pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, be kita ko, yra išaiškinęs, kad bendrosios kompetencijos teismų praktika atitinkamų kategorijų bylose turi būti koreguojama ir nauji teismo precedentai tų kategorijų bylose gali būti kuriami tada, kai tai yra neišvengiamai, objektyviai būtina, konstituciškai pagrindžiama ir pateisinama. Išplėstinės septynių teisėjų kolegijos vertinimu, šioje byloje aptartų aplinkybių visuma pagrindžia teismų praktikos tokios kategorijos bylose koregavimą. Nušalinimo instituto dirbtinai, neteisėtai veiksmais, piktnaudžiaujant procesinėmis teisėmis, sukurtų aplinkybių pagrindu taikymas nėra suderinamas su teisinėje valstybėje galiojančiais nešališkumo ir nepriklausomumo, teisingumo, sąžiningumo ir lygiateisiškumo principais.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, išplėstinė septynių teisėjų kolegija konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė BPK 58 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatas ir nepagrįstai konstatavo kaltinamųjų teisės į nešališką pirmosios instancijos teismą pažeidimą. Kartu šioje byloje buvo pareikšta išplėstinės septynių teisėjų kolegijos teisėjo atskiroji nuomonė, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis yra pagrįsta ir teisėta, o apygardos teismo pirmininkė nepagrįstai nepatvirtino teisėjos nusišalinimo, kuris nebuvo formalus, pabrėžiant, kad, netgi dirbtinai sukūrus situaciją ir ja pasinaudojęs reikšdamas nušalinimus teismui, asmuo turi teisę į teisingą teismą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-62-495/2024

BPK 106 straipsnio nuostatų laikymasis

Dėl išlaidų advokato paslaugoms apmokėti, kai byla nutraukiama dėl mažareikšmiškumo

Prokuroras kasaciniame skunde teigė, kad apeliacinės instancijos teismas, priteisdamas išlaidų advokato paslaugoms apmokėti atlyginimą asmeniui, kuriam byla nutraukta dėl mažareikšmiškumo (BK 37 straipsnis), padarė esminį BPK 106 straipsnio 3 dalies pažeidimą.

Kasacinis teismas nurodė, kad BPK 106 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teisė gauti procese patirtų išlaidų advokato darbui apmokėti atlyginimą iš valstybės asmeniui, kuris yra išteisinamas. Šiame straipsnyje ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 1R-184 patvirtintų Rekomendacijų dėl baudžiamosiose ir administracinių nusižengimų bylose atlygintinų išlaidų advokato ar advokato padėjėjo suteiktoms paslaugoms apmokėti nustatymo 2 punkte vartojamos sąvokos „išteisinamas“ reikšmė aiškintina atsižvelgiant į tai, kad pagal baudžiamojo proceso įstatymą kaltinamasis, dėl kurio yra priimtas apkaltinamasis nuosprendis, tampa nuteistuoju, o išteisintuoju tampa ne bet koks kaltinamasis, o tik toks, dėl kurio priimtas išteisinamasis nuosprendis (BPK 22 straipsnio 4 dalis). BPK 303 straipsnio, kuriame nurodytos nuosprendžių rūšys, 1 dalyje nustatyta, kad teismo nuosprendis gali būti apkaltinamasis arba išteisinamasis, be to, nuosprendžiu gali būti nutraukiama baudžiamoji byla. BPK 303 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad teismas nuosprendžiu nutraukia baudžiamąją bylą, jeigu yra, be kita ko, BK 36–40 straipsniuose nustatyti pagrindai atleisti kaltinamąjį nuo baudžiamosios atsakomybės. BPK 303 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad teismas priima išteisinamąjį nuosprendį tais atvejais, jeigu nepadaryta veika, turinti

nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių (1 punktą), arba neįrodyta, kad kaltinamasis dalyvavo padarant nusikalstamą veiką (2 punktą). Taigi, BPK 106 straipsnio 3 dalies nuostatos dėl kaltinamojo išlaidų, patirtų advokato paslaugoms baudžiamajame procese apmokėti, atlyginimo iš valstybės lėšų taikytinos tais atvejais, kai dėl asmens, kaltinamo nusikalstamos veikos padarymu, priimamas teismo išteisinamasis nuosprendis, kuriuo šis asmuo baudžiamojoje byloje yra išteisinamas (BPK 303 straipsnio 5 dalis).

Apžvelgiamoje byloje asmuo pirmosios instancijos teismo apkaltinamuoju nuosprendžiu buvo nuteistas pagal BK 140 straipsnio 1 dalį. Apeliacinės instancijos teismo nuosprendžiu, vadovaujantis BPK 326 straipsnio 2 dalies 1 punktu, 327 straipsnio 2 punktu, be kita ko, buvo panaikinta pirmosios instancijos teismo nuosprendžio dalis dėl asmens nuteisimo pagal BK 140 straipsnio 2 dalį ir, pritaikius BK 37 straipsnį, asmuo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės ir byla jam nutraukta. Toks apeliacinės instancijos teismo priimtas nuosprendis, teisėjų kolegijos vertinimu, nelaikytinas išteisinamuoju (BPK 303 straipsnio 1, 5 dalys), o tai yra atskira nuosprendžio rūšis – nuosprendis, kuriuo nutraukiama baudžiamoji byla (BPK 303 straipsnio 1 dalis), šiuo konkrečiu atveju – dėl veikos mažareikšmiškumo (BPK 303 straipsnio 4 dalis).

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas, priimdamas nuosprendį, kuriuo asmeniui byla nutraukta dėl mažareikšmiškumo, ir kartu priteisdamas jam iš valstybės atlyginti jo turėtas išlaidas advokato paslaugoms apeliacinės instancijos teisme apmokėti, padarė esminį BPK 106 straipsnio 3 dalies pažeidimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-103-1214/2024

BPK 109 straipsnio, 111 straipsnio, CK 6.264 straipsnio nuostatų laikymasis

Dėl darbdavio atsakomybės už darbuotojo, atliekančio darbo pareigas, padarytą žalą

Civilinės ieškovės UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“ atstovas kasaciniame skunde teigė, kad byloje, sprendžiant civilinio ieškinio klausimą ir nustatant tinkamą civilinį atsakovą, turėjo būti taikomas CK 6.264 straipsnis ir žalos atlyginimas civilinei ieškovei turėjo būti priteistas ne iš nuteistojo, o iš jo darbdavės – UAB „Atea“.

Kasacinis teismas nurodė, kad samdantis darbuotojus asmuo privalo atlyginti žalą, atsiradusią dėl jo darbuotojų, einančių savo darbo (tarnybines) pareigas, kaltės (CK 6.264 straipsnio 1 dalis). Darbdavys tokiu atveju atsako kaip netiesioginės civilinės atsakomybės subjektas. Netiesioginė darbdavio atsakomybė pasireiškia tam tikra specifika. Samdantis darbuotojus asmuo yra atsakingas už tai, kad jo darbuotojai, atlikdami darbo pareigas, laikytųsi teisės aktų reikalavimų, nepažeistų bendrojo pobūdžio pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai ir taip nepadarytų kitiems žalos. Netiesioginės atsakomybės taikymo atveju dėl asmeniui padarytos žalos kaltas yra darbuotojas. Samdančio darbuotojus asmens kaltė yra sutapatinama su darbuotojo kalte ir darbdavys atsako už darbuotojo darbo metu padarytą žalą, jei už tą žalą ne darbo metu atsakytų pats darbuotojas. Toks teisinis reguliavimas užtikrina nukentėjusiojo ir žalos padariusio darbuotojo interesų pusiausvyrą bei atlieka prevencinę funkciją, nes darbdavys, žinodamas apie ieškinių dėl darbuotojų veiksmais padarytos žalos atlyginimo atsiradimo riziką, skatinamas organizuoti įmonės veiklą tokiu būdu, kad žalos būtų išvengta arba jos atsiradimo rizika būtų minimali. Netiesioginei darbdavio atsakomybei pagal CK 6.264 straipsnį atsirasti būtinos ne tik bendrosios civilinės atsakomybės sąlygos (neteisėti veiksmai, kaltė, žala bei priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir žalos), bet ir papildomos sąlygos: turi egzistuoti darbdavio ir darbuotojo darbo ar civilinė sutartis, kurios pagrindu veikiama atitinkamo asmens nurodymu ir jam kontroliuojant, taip pat žala turi būti padaryta einant darbo (tarnybines) pareigas (CK 6.264 straipsnio 1 ir 2 dalys).

Kartu kasacinis teismas pažymėjo, kad CK 6.264 straipsnyje nustatyta atsakomybės už kitą asmenį taisykle siekiama, pirma, užtikrinti nukentėjusiojo interesus (toks mechanizmas jam garantuoja operatyvų ir realų kompensacijos gavimą, nes įmonė paprastai yra finansiškai pajėgesnė už fizinį asmenį, nereikia aiškintis konkretaus kaltininko), antra, ginti ir žalą padariusį darbuotoją, iš dalies apsaugant jį nuo finansinės naštos (darbuotojui nereikia skubiai atlyginti žalos, darbdavys gali

nesinaudoti regreso teise ar naudotis ja ribotai). Šie du siekiai gali būti suderinti tik tada, kai netiesioginės atsakomybės subjektas yra pajėgus patenkinti nukentėjusio asmens reikalavimus. Kai šių interesų suderinti neįmanoma ir jie konkuruoja tarpusavyje (pvz., neišliko netiesioginės civilinės atsakomybės subjekto, privalančio atlyginti žalą), prioritetą teiktinas nukentėjusio asmens interesų gynbai.

Apžvelgiamoje byloje tarp UAB „Atea“ ir UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“ buvo sudaryta IT aptarnavimo sutartis, pagal kurią UAB „Atea“ įsipareigojo atlikti UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“ eksploatuojamos kompiuterinės ir programinės įrangos priežiūros paslaugas. Šiai sutarčiai vykdyti UAB „Atea“ pasamdė kelis asmenis, tarp jų ir nuteistąjį. Nuteistasis savo darbo funkcijas atliko UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“ patalpose. Prieš pradėdamas dirbti, jis buvo supažindintas su šios įmonės taisyklėmis, tvarkomis, jose buvo nurodyta, kad kilus problemai reikia kreiptis į savo tiesioginį vadovą, kuris yra UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“ darbuotojas. Šis asmuo teikė atsiliepimus apie priimtus darbuotojus, sprendė, ar reikia su jais pratęsti darbo sutartis. Į UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“ patalpas, kuriose buvo laikomi kompiuteriai, negalėjo patekti pašaliniai asmenys (tarp jų ir kitų padalinių darbuotojai). Teisėjų kolegijos vertinimu, šios aplinkybės parodo, kad nuteistasis veikė ne UAB „Atea“, su kuria buvo sudaryta darbo sutartis, o UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“ nurodymu. UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“ visiškai kontroliavo jos patalpose dirbančius asmenis ir nustatė reikalavimus dėl darbo vidaus tvarkos, UAB „Atea“ niekaip negalėjo kontroliuoti nuteistojo veiksmų bei jo elgesio, todėl negali būti laikoma atsakinga už kilusią žalą.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, išplėstinė septynių teisėjų kolegija konstatavo, kad teismai pagrįstai nepripažino UAB „Atea“ civiline atsakove šioje byloje ir žalos atlyginimą priteisė iš nuteistojo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-89-697/2024

III. CIVILINĖS BYLOS

Garbės ir orumo gynimas

Dėl teiginių „YouTube“ kanalo vaizdo įrašuose ir nuotraukos panaudojimo

Ieškovas prašė teismo pripažinti, kad „YouTube“ kanale atsakovo asmeninėje paskyroje esančiame vaizdo įrašė apie ieškovą paskelbti teiginiai neatitinka tikrovės ir žemina ieškovo garbę ir orumą; taip pat pripažinti, kad atsakovas, panaudodamas ieškovo atvaizdą „YouTube“ kanalo vaizdo įrašo užsklandoje su užrašu „mafija“, pažeidė ieškovo teisę į atvaizdą ir privataus gyvenimo gerbimą.

Pirmosios instancijos teismas ieškovo reikalavimus atmetė. Teismas konstatavo, kad atsakovas išsakė savo nuomonę apie kitų asmenų atliktų žurnalistinių tyrimų pagrindu visuomenei žinomus ieškovo biografijos faktus bei objektyvią kritiką, susiformavusią dėl įsiteisėjusių teismų nuosprendžių. Atsakovo nuomonė apie ieškovą atitinka visuomenės informavimo priemonių ir valstybės institucijų paskelbtą informaciją, yra sąžininga bei objektyvi. Dėl ieškovo nuotraukos panaudojimo teismas nusprendė, kad atsakovas nepažeidė ieškovo teisių, nes pats nefotografavo ieškovo, o panaudojo viešai visiems prieinamą ieškovo, kaip viešojo asmens, atvaizdą.

Apeliacinės instancijos teismas, pakeitęs sprendimą, dalį ieškinių reikalavimų patenkino. Pasak teismo, viešai prieinamoje „YouTube“ kanalo atsakovo asmeninėje paskyroje vaizdo įrašuose paskleisti duomenys apie ieškovą yra ne jo nuomonė, o žinia, kuri neatitinka tikrovės ir žemina ieškovo garbę ir orumą. Teismas taip pat nusprendė, kad atsakovas pažeidė ieškovo teisę į atvaizdą, nes konkretaus atvaizdo panaudojimas užsklandoje su užrašu „mafija“ susieja jį su šiuo žodžiu, priskiria šiuo žodžiu apibūdinamai nusikalstamai grupei, tačiau ieškovas nėra įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu pripažintas dalyvavęs nusikalstamoje tarptautinėje organizacijoje.

Kasacinis teismas nurodė, kad atsakovo vaizdo įrašuose išsakytais teiginiais buvo išreikšta subjektyvi atsakovo nuomonė, o ne paskleista žinia apie ieškovą. Atsakovas turėjo objektyvų pagrindą susiformuoti nuomonę apie ieškovą pagal publikacijas spaudoje, internete, duomenis apie

ieškovui iškeltas baudžiamasis bylas bei teismų priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius. Kita vertus, asmuo nėra visais atvejais besąlygiškai atleidžiamas nuo atsakomybės, kai paskleidžia savo nuomonę apie trečiąjį asmenį, todėl turi būti įvertinti nuomonę išreiškusio asmens sąžiningumas ir tikslai.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad atsakovo vaizdo įrašuose išsakytiems teiginiams, kurie vertintini viso vaizdo įrašų teksto kontekste, netaikytinas tiesos ir tikslumo kriterijus, atsakovo nuomonė yra subjektyvi, o jos teisingumas neįrodinėtinas. Atsakovo pavartoti epitetai vertintini kaip stilistinė priemonė, kuria siekiama išreikšti požiūrį į tokią informaciją apie ieškovą. Dėl einamų pareigų ir veiklos ieškovo reputacija pagrįstai domino visuomenę, jam, kaip viešajam asmeniui, taikytina mažesnė privatumo apsauga, todėl tolerancijos kritikai ribos šiuo atveju yra platesnės. Atsakovas siekė pateikti savo asmeninėje paskyroje nuomonę apie atitinkamas visuomenei svarbias pareigas einantį viešąjį asmenį – ieškovą, nustatyta leistina riba nebuvo peržengta; buvo siekta ne įžeisti ieškovą, o pateikti nuomonę apie ieškovo tinkamumą eiti užimamas pareigas.

Kasacinio teismo taip pat nurodyta, kad apie tai, jog ieškovas praecityje buvo susijęs su nusikalstamo susivienijimo veikla, jam vadovavo, ne kartą rašyta visuomenės informavimo priemonėse. Atsakovas, pasinaudodamas saviraiškos teise, vykdydamas viešojo sergėtojo funkcijas, siekė iškelti visuomenei svarbią diskusiją dėl ieškovo tinkamumo eiti visuomenei svarbias pareigas, tam buvo panaudota ieškovo nuotrauka, kuri savaime nėra įžeidžiančio turinio, o šalia jos žodis „mafija“ pavartotas visuomenės informavimo priemonėse publikuotų straipsnių apie ieškovo sąsajas su nusikalstamu susivienijimu pagrindu, šių straipsnių ieškovas neginčijo, juose skelbta informacija visuomenei yra plačiai prieinama ir visuotinai žinoma.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas pakeitė apeliacinės instancijos teismo nutartį, palikdamas galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-73-421/2024

Daiktinė teisė

Dėl pastato bendraturčių pareigos išlaikyti ir prižiūrėti bendrojo naudojimo objektus vykdymo

Ieškovė, gyvenamojo namo butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės administratorė, prašė teismo priteisti skolą už suteiktas paslaugas iš atsakovės, pastate esančių patalpų savininkės. Atsakovė priešieškiniu prašė pripažinti, kad ieškovės sąskaitose nurodytos paslaugos nebuvo suteiktos.

Pirmosios instancijos teismas ieškinį patenkino, priešieškinių atmetė. Apeliacinės instancijos teismas sprendimo dalį dėl atsakovės priešieškinių reikalavimų panaikino ir civilinę bylą dėl šios dalies nutraukė; kitą sprendimo dalį paliko nepakeistą.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad atsakovė tiek pirmosios instancijos teisme pateiktuose procesiniuose dokumentuose, tiek apeliaciniame skunde nurodė, jog pastato pagrindinė naudojimo paskirtis – administracinė, jame esantys butai sudaro mažąją dalį visų pastate esančių patalpų, tam tikros bendrojo naudojimo patalpos, taip pat pastate esantys liftai nuosavybės teise priklauso vienam arba keliems, bet ne visiems bendraturčiams. Bylą nagrinėję teismai šių aplinkybių ir įrodymų neištyrė ir neįvertino, nesiaiškino, ar atsakovės nurodytos patalpos ir liftai, atsižvelgiant į susidariusią specifinę faktinę situaciją, atitinka bendrojo naudojimo objektų sampratą. Tokios aplinkybės yra teisiškai reikšmingos, nes nuo to priklauso, koks teisinis reguliavimas (CK 4.75–4.81 straipsniai ar CK 4.82–4.85 straipsniai) ir kokia apimtimi (visam pastatui ar tik jo daliai) taikytinas konkrečiu atveju. Tai atitinkamai lemia pastato bendraturčių pareigų, susijusių su bendro daikto išlaikymu ir išsaugojimu, apimtį.

Kasacinis teismas taip pat nurodė, kad paslaugas teikusi įmonė (atsakovė) turėjo pateikti pastato bendrojo naudojimo objektų aprašą, nes be jo nėra galimybės nustatyti, kokius bendrojo naudojimo objektus ji prižiūri. Kadangi tarp šalių kilo ginčas, šiuo atveju – ar tam tikros pastato

patalpos ir liftai laikytini bendrojo naudojimo objektais, bylą nagrinėję teismai turėjo į tai atsižvelgti ir įvertinti minėtus argumentus.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, kasacinis teismas panaikino pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų dalis dėl ieškovės ieškinio reikalavimų patenkinimo ir šią bylos dalį perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-84-943/2024

Paveldėjimo teisė

Dėl vienos iš teisės į privalomąją palikimo dalį įgijimo sąlygų – išlaikymo reikalingumo, atsisakymo pripažinti šią teisę dėl asmens piktnaudžiavimo teise

Pareiškėja prašė teismo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą – pripažinti, kad pareiškėjai sutuoktinio (palikėjo) mirties dieną buvo reikalingas išlaikymas, ir pripažinti pareiškėjos teisę į privalomąją palikimo dalį (konkrečią turto dalį). Apžvelgiamoje byloje pareiškėjai palikėjas (pareiškėjos sutuoktinis) testamentu nepaliko jokio turto; visą turta palikėjas testamentu paliko savo seseriai.

Pirmosios instancijos teismas pareiškimą atmetė. Teismas nustatė, kad pareiškėja iš esmės niekada nedirbo, gyveno valstybės remiama; nors netektas darbingumas jai nebuvo nustatytas, neįgijo jokio turto; pareiškėjos materialinė padėtis esmingai nesiskiria nuo tos, kuri ją tenkino visą gyvenimą. Taip pat teismas atsižvelgė į tai, kad suinteresuotas asmuo nurodė, jog pareiškėja piktnaudžiavo alkoholiu, dirbti nenorėjo, jai užteko pašalpų. Šį teismo sprendimą apeliacinės instancijos teismas panaikino ir priėmė naują sprendimą – pareiškimą tenkino.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad palikimas atsiranda palikėjo mirties momentu. Išlaikymo reikalingumas asmeniui, pretenduojančiam į privalomąją palikimo dalį, turi būti nustatytas palikėjo mirties dieną. Todėl būtent palikėjo mirties dieną turi būti nustatyta tokia asmens turtinė padėtis, dėl kurios jis negali patenkinti būtinųjų savo gyvenimo reikmių.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad, pagal CK 5.20 straipsnio 1 dalį, išlaikymo reikalingumui nustatyti neturi reikšmės asmens turtinė padėtis, buvusi iki palikėjo mirties dienos ar po palikėjo mirties dienos. Įstatymų leidėjas nereikalauja įvertinti asmens turtinės padėties pokyčių ir šių pokyčių priežastingumo, nei pokyčių iki palikėjo mirties momento, nei įvykusių po palikėjo mirties. Tai, anot kasacinio teismo, reiškia, kad ir pretenduojančio į privalomąją palikimo dalį asmens elgesys, kuris sudaro pagrindą konstatuoti piktnaudžiavimą teise ir dėl kurio asmuo tapo nepajėgus apsirūpinti pragyventi būtinomis gyvenimo reikmėms lėšomis, turi pasireikšti taip pat palikėjo mirties momentu. Be to, ne visi ar bet kokie asmens pasirinkimai ir elgesys gali reikšti piktnaudžiavimą teise.

Asmens, pretenduojančio į privalomąją palikimo dalį, viso gyvenimo vertinimas siekiant nustatyti, ar tam tikru gyvenimo momentu atlikti asmens poelgiai galėtų būti pripažinti piktnaudžiavimu teise, dėl kurio asmuo tapo nepajėgus apsirūpinti pragyventi būtinomis gyvenimo reikmėms lėšomis, neatitiktų CK 5.20 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto reikalavimo nustatyti asmens išlaikymo reikalingumą būtent palikėjo mirties momentu. Be to, tokių aplinkybių įrodinėjimas gali tapti pernelyg sudėtingas ir tik dar labiau apsunkinti asmens, kuris reikalingas išlaikymo, padėtį.

Kasacinis teismas nesutiko su suinteresuoto asmens argumentais, kad asmens pasirinkimas nedirbti ir gyvenimas iš valstybės skiriamų pašalpų pats savaime turi būti kvalifikuojamas kaip piktnaudžiavimas teise. Asmuo turi teisę, o ne pareigą dirbti. Pasirinkimas nedirbti gali būti nulemtas įvairių gyvenimo aplinkybių, įskaitant ir bendrą šeimos sutarimą dėl šeimos narių teisių ir pareigų pasiskirstymo.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-78-1075/2024

Sandoriai

Dėl netiesioginio ieškinio pareiškimo sąlygų, sandorių pripažinimo niekiniais ir negaliojančiais dėl prieštaravimo imperatyvioms įstatymo normoms, viešajai tvarkai ir gerai moralei

Ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriuo ginčijo savo skolininkės (BUAB „Luna Capital Group“) kreditorės (užsienio bendrovės „Pettrade Ltd“) su atsakovėmis sudarytas nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartis.

Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė, apeliacinės instancijos teismas šį teismo sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – ieškinį patenkino.

Kasacinis teismas dėl pareikšto netiesioginio ieškinio sąlygų atsižvelgė į teismų byloje nustatytą aplinkybę, kad ieškovės skolininkė (BUAB „Luna Capital Group“) neturi neabejotinos ir vykdytinos reikalavimo teisės nei į užsienio bendrovę „Pettrade Ltd“, nei į atsakoves, todėl, remdamasis kasacinio teismo praktika, konstatavo nesant nustatytų visų netiesioginio ieškinio pareiškimo sąlygų. Tačiau kasacinis teismas pripažino ieškovės teisę reikšti reikalavimą dėl niekinio sandorio teisinių pasekmių taikymo CK 1.78 straipsnio 5 dalies pagrindu, nes, pripažinus ginčo sandorius niekiniais ir negaliojančiais bei pritaikius restituciją, ginčo turtas būtų gražintas į ieškovės skolininkės (BUAB „Luna Capital Group“) turto masę ir tai sudarytų galimybes tam tikra apimtimi patenkinti ieškovės turimą finansinį reikalavimą jos skolininkės (BUAB „Luna Capital Group“) bankroto procese.

Ieškovė byloje, be kita ko, prašė pripažinti niekiniais ir negaliojančiais užsienio bendrovės „Pettrade Ltd“ ir atsakovių sudarytus nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sandorius dėl jų prieštaravimo CK 4.48 straipsnio 1 daliai, pagal kurią perduoti nuosavybės teisę gali tik pats savininkas arba savininko įgaliotas asmuo. Šį reikalavimą ieškovė grindė tuo, kad, Lietuvos apeliaciniam teismui sprendimu pripažinus taikos sutartį negaliojančia nuo jos sudarymo momento, užsienio bendrovė „Pettrade Ltd“ niekada neįgijo, o BUAB „Luna Capital Group“ niekada neperleido taikos sutartyje nurodyto nekilnojamojo turto. Atitinkamai vėlesni su atsakovėmis užsienio bendrovės „Pettrade Ltd“ sudaryti šio turto sandoriai taip pat laikytini niekiniais ir negaliojančiais.

Kasacinis teismas konstatavo, kad teismui atnaujinus procesą byloje ir priėmus naują sprendimą (nutartį) dėl ginčo esmės byloje, kuri buvo užbaigta įsiteisėjusia teismo nutartimi patvirtinti šalių sudarytą taikos sutartį, pastaroji teismo nutartis netenka teisinės galios, o jeigu teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties sąlygos šalių jau buvo įvykdytos, taikytinas panaikinto teismo procesinio sprendimo įvykdymo atgrėžimas (CPK 373, 760 straipsniai).

Kasacinis teismas taip pat išaiškino, kad aplinkybė, jog įsiteisėjusios teismo nutarties, kuria buvo patvirtinta taikos sutartis ir kuri vėliau neteko teisinės galios, pagrindu turtą įgijęs asmuo jį perleidžia kitiems asmenims, savaime nesudaro pagrindo šiuos vėliau sudarytus sandorius pripažinti niekiniais ir negaliojančiais dėl prieštaravimo imperatyvioms įstatymo normoms, t. y. remiantis CK 4.48 straipsniu, nesant kitų sandorio negaliojimo pagrindų. Priešingas aiškinimas neatitiktų CPK 18 straipsnyje įtvirtinto teismo sprendimo privalomumo principo ir civilinėje apyvartoje sukurtų teisinį netikrumą. Dėl to apžvelgiamoje byloje nebuvo teisinio pagrindo, remiantis CK 1.80 straipsnio 1 dalimi, sandorius pripažinti prieštaraujančiais imperatyvioms įstatymo normoms.

Ieškovė byloje ginčo sandorius taip pat prašė pripažinti niekiniais ir negaliojančiais dėl jų prieštaravimo viešajai tvarkai ir gerai moralei. Šį reikalavimą ieškovė grindė tuo, kad ginčo sandoriais buvo įgyvendinta turto perkėlimo iš skolininkės BUAB „Luna Capital Group“ schema, taip apribojant skolininkės kreditorių galimybes iš jo patenkinti savo reikalavimus.

Kasacinis teismas nurodė, kad, ginčijant sandorį pagal CK 1.81 straipsnį, turi būti įrodyta, jog visų sandorio šalių valia sudarant sandorį buvo viešajai tvarkai ir gerai moralei prieštaraujantys tikslai. Jei bent viena iš sandorio šalių tokio tikslo sudarydama sandorį neturi ir jai nėra žinomi kitos sandorio šalies viešajai tvarkai ir gerai moralei prieštaraujantys tikslai, toks sandoris negali būti pripažįstamas negaliojančiu nurodytu teisiniu pagrindu. Kasacinis teismas sutiko, kad sandorio šalių tarpusavio ryšiai gali būti laikomi viena iš aplinkybių, kartu su kitomis patvirtinančių tai, kad sandorių šalys siekė viešajai tvarkai ir gerai moralei prieštaraujančių tikslų, tačiau vien ši aplinkybė neleidžia spręsti, kad tarpusavyje vienokiais ar kitokiais ryšiais susijusių asmenų sandoriai savaime prieštarauja

viešajai tvarkai ir gerai moralei. Tam turi būti įrodyta, jog viešajai tvarkai ir gerai moralei prieštaraujančio tikslo siekė visos sandorio šalys, o ne tik viena iš jų.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-74-381/2024

Civilinė atsakomybė

Dėl negautų nuomos pajamų ir regresio teisės įgyvendinimo

Ieškovė prašė teismo iš atsakovų priteisti nuostolių atlyginimą dėl to, kad ieškovė dėl pastato defektų, iki kol jie buvo ištaisyti, negalėjo naudotis jai priklausančiu turtu. Ginčo pastatas yra komercinės paskirties; jis buvo išnuomotas trečiajam asmeniui. Pastato eksploatavimas tam tikru laikotarpiu buvo sustabdytas, todėl ieškovė prašė priteisti šiuo laikotarpiu negautas nuomos pajamas.

Pirmosios instancijos teismas iš dalies patenkino ieškinį; apeliacinės instancijos teismas šį teismo sprendimą iš esmės paliko nepakeistą.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad nuostoliai, atsiradę dėl naudojimosi nekilnojamuoju turtu praradimo, gali būti įrodinėjami ir kaip negautos pajamos dėl verslo pertraukimo, ir kitais būdais, pvz., reikalaujant kompensuoti nuomos vertę, kurią paprastai sudaro suma, už kurią įprastomis verslo sąlygomis būtų galima išnuomoti tokios pačios ar labai panašios paskirties nekilnojamąjį turtą tuo laikotarpiu, kol nukentėjęs asmuo negalėjo naudotis nekilnojamuoju turtu, t. y. defektų šalinimo laikotarpiu. Šie nuostoliai gali būti įrodinėjami ne tik nuomos verte, bet ir konkrečiomis gautinomis nuomos pajamomis, kurios grindžiamos ieškovo jau sudarytų nuomos sutarčių pagrindu. Ieškovo pasirinktas nuostolių kompensavimo būdas lemia ir skirtingas įrodinėtinas faktines aplinkybes.

Atsižvelgdamas į kasacinio teismo praktiką, pagal kurią negautos pajamos, kaip nuostoliai, yra suprantamos kaip grynasis pelnas, t. y. tai, kuo būtų pagerėjusi nukentėjusiojo turtinė padėtis, kasacinis teismas pažymėjo, kad negautas pelnas reiškia sumą, kuria nukentėjusios šalies turtas potencialiai padidėtų, jei pažeidimas nebūtų įvykęs. Todėl iš negautų pajamų turi būti atimami tie nukentėjusio asmens sutaupymai, tos sąnaudos, kurių nukentėjęs asmuo išvengė dėl to, kad dėl neteisėtų kito asmens veiksmų nevykdė įprastinės veiklos. Tai yra žalos apskaičiavimas ekonomine, ne buhalterine prasme. Negauto pelno skaičiavimas turi būti protingas, paremtas byloje surinktais įrodymais ir pagrįstas finansų ar ekonomikos teorijos pripažįstamais metodais.

Kaip nurodė kasacinis teismas, bet kokios sąnaudos, susijusios su naudojimosi nekilnojamuoju turtu, gali būti reikšmingos apskaičiuojant negautą pelną. Tai reiškia, kad turto nusidėvėjimas, amortizaciniai atskaitymai, darbuotojų darbo sąnaudos nuomos sutarčiai administruoti ir kitos, susijusios su naudojimosi turtu, taip pat turto išlaikymo sąnaudos iš principo gali būti priskiriamos sąnaudoms, susijusioms su tokio nekilnojamojo turto naudojimu. Kokios konkrečiai sąnaudos bus laikomos nukentėjusio asmens sutaupymais, sąnaudomis, kurių nukentėjęs asmuo išvengė dėl to, kad dėl neteisėtų kito asmens veiksmų negalėjo naudotis jam priklausančiu nekilnojamuoju turtu, tai yra faktinė aplinkybė, nustatoma kiekvienoje konkrečioje byloje.

Ieškovas, siekdamas įrodyti negautų pajamų, kaip savo nuostolio, dydį, turi įrodyti negauto pelno dydį. Tai reiškia, kad būtent ieškovas turi įrodyti ir tuos sutaupymus, tas sąnaudas, kurių nukentėjęs asmuo išvengė dėl to, kad dėl neteisėtų kito asmens veiksmų negalėjo naudotis jam priklausančiu nekilnojamuoju turtu. Atsakovas, nesutikdamas su ieškovo pateiktu negauto pelno dydžiu, įskaitant ir sąnaudų apskaičiavimą, turėtų pateikti savo poziciją pagrindžiančius argumentus.

Apžvelgiamoje byloje ieškovė nepateikė įrodymų, pagrindžiančių negautą pelną.

Pasisakydamas dėl ieškovės regresio (atgręžtinio reikalavimo) teisės į žalos padariusį asmenį įgyvendinimo, ieškovei sudarius taikos sutartį su nukentėjusiu trečiuoju asmeniu, kasacinis teismas pažymėjo, kad tai, jog ginčas dėl žalos atlyginimo tarp nukentėjusio trečiojo asmens ir regredento užbaigiamas jų sudaryta ir teismo patvirtinta taikos sutartimi bei šiuo pagrindu regresio tvarka pareiškiamas atgręžtinis reikalavimas, įrodinėjimo naštos paskirstymo nekeičia. Tokiais atvejais ieškovui, regresio tvarka pareiškusiam atgręžtinį reikalavimą už žalą padarymą atsakingam asmeniui,

vis tiek tenka pareiga įrodyti, be kita ko, žalos padarymo faktą ir jos dydį. Taikos sutartis, kurioje nedalyvauja atsakingas už žalą asmuo, pati savaime nepagrindžia nukentėjusiam asmeniui padarytos žalos fakto ir dydžio. Tai yra tik vienas iš įrodymų, pagrindžiančių nukentėjusiam asmeniui padarytos žalos faktą ir dydį bei jam regredento atlygintos žalos dydį.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-113-1075/2024

Sutarčių teisė

Dėl galimų pirkėjo nuostolių, nutraukus preliminariąją buto pirkimo–pardavimo sutartį

Ieškovas prašė teismo priteisti iš atsakovės nuostolių atlyginimą pastarajai atsisakius sudaryti nebaigto statyti buto pirkimo–pardavimo sutartį (atsisakius parduoti) pagal preliminariosios sutarties sąlygas. Ieškovas prašė priteisti 24 330 Eur kainų skirtumą tarp jo nesudarytos pagrindinės sutarties kainos (70 670 Eur) ir atsakovės (pardavėjos) sudarytos sutarties su trečiuoju asmeniu kainos (95 000 Eur).

Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pirkėjo reikalavimą patenkino.

Kasacinis teismas, atsižvelgdamas į nuosekliai formuojamą praktiką, nurodė, kad įstatyme prarastos galimybės atveju atsiradusių nuostolių atlyginimas taikant kainų skirtumo principą visų pirma siejamas su situacija, kai nukentėjusi šalis vietoje nutrauktos sutarties per protingą terminą sudaro kitą, nutrauktą sutartį pakeičiančią, sutartį (CK 6.258 straipsnio 5 dalis). Ieškovas (pirkėjas) nėra pateikęs duomenų apie savo sudarytą pagrindinę sutartį pakeičiančią sutartį, tad jo negauta nauda (jo grindžiami nuostoliai netekus tokios vertės turto kaip skirtumas tarp preliminariosios sutarties kainos ir atsakovės (pardavėjos) sudarytos sutarties su trečiuoju asmeniu kainos, laikant ją rinkos kaina) negali būti skaičiuojama pagal kainų skirtumo metodą. Šis metodas byloje ieškovo prašomam nuostolių atlyginimui apskaičiuoti negali būti taikomas.

Kasacinis teismas konstatavo, kad kainų skirtumo principas yra tik vienas, bet ne vienintelis iš galimų prarastos galimybės piniginės vertės apskaičiavimo būdų. Nustatant nuostolių dydį, ne mažiau reikšminga įvertinti, ar byloje nėra kitų duomenų, įrodančių patirtų nuostolių realumą. Svarbu, jog nuostolių faktas ir dydis turi būti įrodyti. Tai turi įrodyti prašanti jas priteisti šalis, šiuo atveju – ieškovas (pirkėjas).

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinius sprendimus panaikino ir bylą perdavė nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-117-781/2024

Viešieji pirkimai

Dėl tiekėjo vidutinių metinių pajamų, gautų vykdant veiklą, susijusią su viešuoju pirkimu

Ieškovė kreipėsi į teismą su prašymu panaikinti atsakovės perkančiosios organizacijos sprendimus dėl pasiūlymų eilės nustatymo bei trečiojo asmens pasiūlymo pripažinimo laimėjusiu. Ieškovės vertinimu, viešojo pirkimo laimėtoju pripažintas tiekėjas (trečiasis asmuo) pateikė melagingą informaciją dėl dviejų kriterijų: tiekėjo vidutinių metinių pajamų, vykdant veiklą, susijusią su viešuoju pirkimu (finansinio pajėgumo), ir dėl panašių darbų atlikimo savo jėgomis patirties (profesinio pajėgumo).

Bylą nagrinėję teismai ieškinį atmetė.

Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai iš esmės nusprendė, kad, vertinant atitiktį kvalifikacijos reikalavimui dėl finansinio pajėgumo (dėl tiekėjo vidutinių metinių pajamų iš veiklos, su kuria susijęs atliekamas pirkimas), neturi būti atimamos tiekėjo iš subrangos gautos pajamos.

Kasacinis teismas, remdamasis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, pažymėjo, kad perkančioji organizacija, siekdama įsitikinti tiekėjo ekonominiu ir finansiniu pajėgumu, gali nustatyti reikalavimą, kad tiekėjas turėtų minimalią apyvartą srityje, susijusioje su viešuoju pirkimu. Šis reikalavimas, be kita ko, aiškintinas kaip kartu padedantis įvertinti ir tiekėjo techninius bei profesinius pajėgumus, t. y. specifinius, susijusius tik su juo kaip juridiniu asmeniu, todėl tiekėjas, teikdamas įrodymus, pagrindžiančius savo atitiktį tokiam kvalifikacijos reikalavimui, negali deklaruoti pajamų, kurios buvo gautos už kitų ūkio subjektų faktiškai atliktus darbus ar suteiktas paslaugas.

Taigi tiekėjas, kuris teikia pasiūlymą vienasmeniškai, nepasitelkęs kitų ūkio subjektų, siekdamas įrodyti savo atitiktį reikalavimui dėl vidutinių metinių pajamų iš veiklos, su kuria susijęs atliekamas pirkimas, turi nurodyti tik tas pajamas, kurios gautos ne tik iš veiklos, apibrėžtos pirkimo reikalavimuose (apžvelgiamoje byloje – Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus 2 redakcijos skyriuje „41 Pastatų statyba“), bet ir už paties tiekėjo savomis jėgomis realiai atliktus darbus. Atsakovė (perkančioji organizacija), pasinaudojusi diskrecija, pirkimo dokumentuose aiškiai nustatė kvalifikacijos reikalavimą, kurį siejo ne su gautomis pajamomis apskritai, bet su pajamomis, gautomis iš konkrečios veiklos. Todėl tai, kad ūkio subjektas (trečiasis asmuo), būdamas generalinis rangovas ir pasinaudojęs teise pasitelkti tam tikriems darbams atlikti subrangovus, turi patirties koordinuojant darbų eigą ar, gavęs atliktų darbų apmokėjimą iš užsakovo, vėliau atsiskaito su pasitelktais subrangovais pagal subrangos sutartis, savaime nepagrindžia to tiekėjo finansinio pajėgumo – t. y. turėti pajamas, gautas už savo paties atliktus statybos darbus, o ne pajamas, kurios gautos už subrangovų tiesiogiai atliktus darbus ar susijusias su rangos sutarties administravimu.

Tiekėjas, norėdamas pagrįsti atitiktį kvalifikacijos reikalavimui nurodydamas ir pajamas, kurios buvo gautos už jo pasitelktų subrangovų atliktus darbus, pirkime turėtų remtis tų pačių subrangovų pajėgumais, juos išviešindamas jau pačiame pasiūlyme.

Kasacinis teismas, remdamasis nurodytais argumentais, abiejų instancijų teismų procesinius sprendimus panaikino ir priėmė naują sprendimą ieškovės ieškinį tenkinti iš dalies. Konstatavęs, kad viešojo pirkimo procedūros vyko neteisėtai, ir įvertinęs aplinkybę, jog viešasis pirkimas yra pasibaigęs su pirkimo laimėtoju (trečiuoju asmeniu) sudarius sutartį, kasacinis teismas nusprendė sudarytą pirkimo sutartį pripažinti niekine ir negaliojančia nuo jos sudarymo momento, o klausimą dėl restitucijos perduoti nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. gegužės 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-134-378/2024

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

Gynėjų g. 6, 01109 Vilnius

Tel. + 370 5 2 616 466

Faks. + 370 5 261 6813

El. paštas: lat@teismas.lt

www.lat.lt